

Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu
*Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport*

Monitor Langer Thuis

2020

Monitor Langer Thuis

2020

inhoud

Dashboard

Inleiding

Indicatoren

Overall indicator

Actielijn 1

Ondersteuning en zorg thuis

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 2

Mantelzorgers en vrijwilligers

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 3

Wonen

Uitkomst

Proces

Verhalend

Beschouwing

Bijlage

Figuur 1: Dashboard Monitor Langer Thuis 2020; kernachtige beschrijving van indicatoren en uitkomsten.

68% van de 75-plussers ervaart een goede kwaliteit van leven ¹

2020 2019	Actielijn 1	Actielijn 2	Actielijn 3
Uitkomst	<p>75% van de 75-plussers ervaart regie over zijn of haar leven. ²</p> <p>63% van de 75-plussers ervaart aansluiting van de professionele ondersteuning en zorg. ³</p> <p>74% van de 75-plussers krijgt naar eigen zeggen ondersteuning en zorg goed geregeld. ⁴</p>	<p>8,5% van de mantelzorgers is overbelast. ¹⁴</p> <p>70% van de mantelzorgers geeft aan goed geïnformeerd te zijn over het ondersteuningsaanbod. ¹⁵</p> <p>89% van de mantelzorgers ervaart goede afstemming met de formele zorg. ¹⁶</p>	<p>81% van de 75-plussers geeft aan dat hun huidige woning geschikt is. ²⁸</p>
Proces	<p>10 investeringen in maatschappelijke initiatieven gericht op ouderen door gemeenten, Rijk en lokale partners binnen het programma Sociaal Domein. ⁵</p> <p> aantal concrete afspraken in de regio over de manier waarop inkoopende partijen beter kunnen samenwerken. ⁶</p> <p>94 door programma LZO gesubsidieerde netwerken integrale ouderenzorg in de wijk. ⁷</p> <p>80.828 inzet specialisten oudergeneeskunde in eerste lijn en acute zorg. ⁸</p>	<p>542 mantelzorgers bereikt via bewustwordingsactiviteiten. ¹⁹</p> <p>101 gemeenten dat inzet op bewustwording van mantelzorgers als gevolg van bevindingen aanjager respijtzorg. ²⁰</p> <p>10 pilots logeerszorg die zijn opgezet door VWS, gemeenten en zorgaanbieders. ²¹</p> <p>4 pilots sociale benadering dementie door VWS, gemeenten, zorgaanbieders. ²²</p>	<p>11 lokale pilots opgestart naar aanleiding van het programma In voor Mantelzorg. ²³</p> <p>536 burgerinitiatieven in het domein zorg en welzijn. ²⁴</p> <p>38 pilots opgestart naar aanleiding van het programma Samen Ouder Worden. ²⁵</p>
Verhalend	<p>49% regionale coördinatiefuncties met vier werkende functionaliteiten voor zorgvormen met tijdelijk verblijf. ⁹</p> <p>42 toegekende subsidie aanvragen Stimuleringsregeling E-health Thuis. ¹⁰</p> <p>over functioneren aansluiting van de zorg. ¹¹</p> <p>over regie eigen leven van 75-plussers. ¹²</p> <p>over het al dan niet ontvangen van goede ondersteuning en zorg van 75-plussers en hun mantelzorgers. ¹³</p>	<p>over overbelasting van mantelzorgers. ²⁶</p> <p>over het al dan niet voldoende aanwezig zijn van ondersteuningsaanbod in zorgtaken voor mantelzorgers. ²⁷</p>	<p>292 gemeenten hebben bij prestatieafspraken aparte afspraken gemaakt mbt ouderenhuisvesting. ²⁹</p> <p>1.903 (nieuwe) initiatieven van vernieuwende woon(zorg)vormen voor ouderen. ³⁰</p> <p>22 gebiedscoalities doen mee met innovatieprogramma Langer thuis-inclusieve wijk. ³¹</p> <p>24 toegekende subsidie aanvragen Stimuleringsregeling Wonen en Zorg. ³²</p> <p>over de geschiktheid van de huidige woning van ouderen. ³³</p> <p>over hoe ouderen zichzelf voorbereiden op de woonsituatie als ze afhankelijker worden. ³⁴</p>

Monitor Langer Thuis

2020

inhoud

Dashboard

Inleiding

Indicatoren

Overall indicator

Actielijn 1

Ondersteuning en zorg thuis

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 2

Mantelzorgers en vrijwilligers

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 3

Wonen

Uitkomst

Proces

Verhalend

Beschouwing

Bijlage

Figuur 2: Integratief beeld Monitor Langer Thuis 2020; geografische spreiding van lokale initiatieven per actielijn.

Actielijn 1

- Pilots versterking sociale basis binnen programma Sociaal Domein (10)
- Netwerken integrale ouderenzorg in de wijk (ZonMw) (94)
- ◆ Stimuleringsregeling E-health Thuis (42)

Actielijn 2

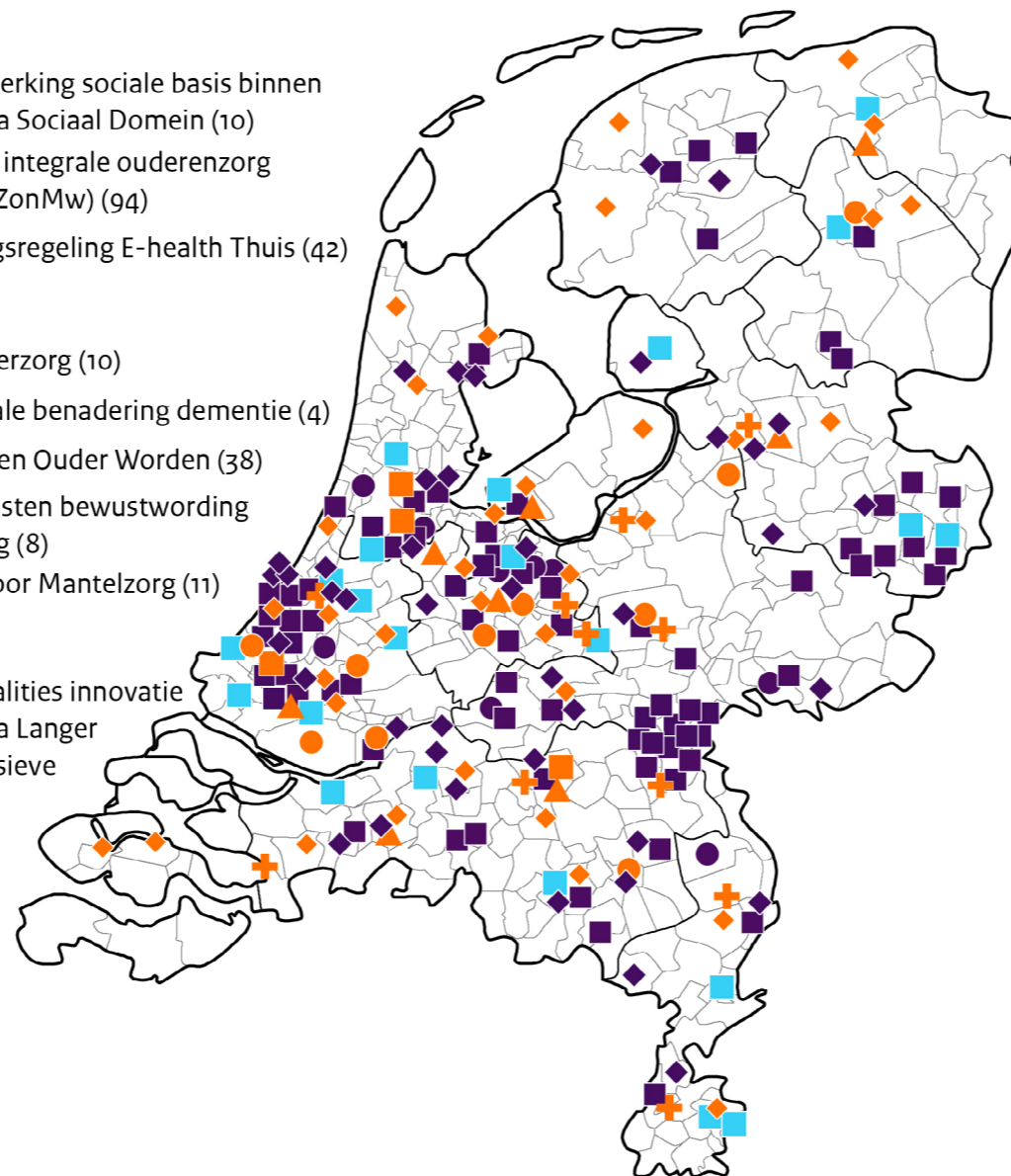
- Pilots logeerszorg (10)
- Pilots sociale benadering dementie (4)
- ◆ Pilots Samen Ouder Worden (38)
- ▲ Bijeenkomsten bewustwording mantelzorg (8)
- ✚ Pilots In voor Mantelzorg (11)

Actielijn 3

- Gebiedscoalities innovatie programma Langer thuis-inclusieve wijk (22)

— provincies

2019

Actielijn 1

Ondersteuning en zorg thuis

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 2

Mantelzorgers en vrijwilligers

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 3

Wonen

Uitkomst

Proces

Verhalend

Beschouwing

Bijlage

Inleiding

In deze Monitor Langer Thuis 2020 worden cijfers gepresenteerd voor een set indicatoren waarmee de actielijnen van het programma Langer Thuis gemonitord kunnen worden.

Na de nulmeting die verscheen in de *Monitor Langer Thuis 2019*, is dit de tweede meting die hoort bij de voortgangsrapportage van het programma.

Programma Langer Thuis

Het programma 'Langer Thuis' is in 2018 van start gegaan als één van de onderdelen van het Pact voor de Ouderenzorg.¹ In het programma zijn naast het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport 20 partijen nauw betrokken: VNG/NDSO, ZN, ActiZ, Aedes, LHV, InEen, KNGF, KNMP, PPN, V&VN, Sociaal Werk Nederland, Verenso, Mezzo, NOV, KBO-PCOB, ZorgthuisNL, Patiëntenfederatie, VNO-NCW en MKB-Nederland en het ministerie van BZK. Samen werken zij aan één verbindend doel: dat ouderen in hun eigen vertrouwde omgeving zelfstandig oud kunnen worden met een goede kwaliteit van leven. Het programma brengt nieuwe verbinding aan tussen de verschillende domeinen die de kwaliteit van leven van ouderen stimuleren. Nieuwe maatregelen om de beweging naar een lokale, integrale en persoonsgerichte aanpak voor (kwetsbare) ouderen een stevige impuls te geven zijn ondergebracht in drie actielijnen. Naast de acties van deze actielijnen zijn er veel andere initiatieven in het land die raken aan het doel om ouderen te helpen zelfstandig te wonen.

Actielijn 1: Ondersteuning en zorg thuis

Actielijn 1 richt zich op een samenhangend ondersteunings- en zorgaanbod, dat goed is afgestemd op de individuele (sociale en medische) behoeften en wensen van ouderen. Daarbij is in deze actielijn het uitgangspunt om het beroep op zorg en ondersteuning, waar mogelijk, te voorkomen en te verminderen door in te zetten op (positieve) gezondheid, en op integrale, proactieve en persoonsgerichte ondersteuning en zorg in de wijk waar nodig.

¹ Met het pact voor de ouderenzorg komen tal van partijen, zoals gemeenten, verzekeraars, zorgverleners en andere maatschappelijke partners, samen in actie om eenzaamheid te signaleren en te doorbreken, goede zorg en ondersteuning thuis te organiseren en de kwaliteit van verpleeghuiszorg te verbeteren. Zie ook: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2018/03/08/pact-voor-de-ouderenzorg>.

De doelstellingen van actielijn 1 zijn het faciliteren en ondersteunen van:

1. Versterken van de zelfredzaamheid van ouderen en hun sociale omgeving;
2. Professionals werken als een team rondom een oudere met een complexe zorgvraag en leveren afgestemde zorg op maat;
3. Specialist ouderengeneeskunde op het juiste moment, op de juiste plek;
4. Doorstroom van en naar tijdelijk verblijf soepel laten verlopen.

Actielijn 2: Mantelzorgers en vrijwilligers in zorg & welzijn

Mantelzorgers spelen een onmisbare rol bij de ondersteuning en zorg voor hun naasten. Ongeveer tien procent van de mantelzorgers is echter overbelast. Hetzelfde geldt, zij het in mindere mate, ook voor vrijwilligers die zich inzetten in de zorg voor ouderen. Mantelzorgers en vrijwilligers moeten weten dat ze er niet alleen voor staan. Hebben ze ondersteuning of respijtzorg nodig, dan moet dat eenvoudig en snel geboden kunnen worden. De doelstellingen van actielijn 2 zijn:

1. Verbeteren van maatschappelijke bewustwording over mantelzorg;
2. Ondersteuningsaanbod verbeteren en beter toegankelijk maken (inclusief respijtzorg);
3. Samenwerking formele en informele zorg versterken.

Actielijn 3: Wonen

Ouderen kunnen, ook als zij hulpbehoevend raken, nog zelfstandig blijven wonen, op voorwaarde dat hun woning en de omgeving dit toelaten. Soms vraagt dit om tijdige aanpassingen in huis, in andere gevallen om een verhuizing. Dit is alleen mogelijk als er voldoende mogelijkheden zijn om de eigen woning aan te passen of als er voldoende aanbod is van geschikte woningen en nieuwe, eventueel geclusterde woonzorgvormen voor ouderen. De doelstellingen van actielijn 3 zijn:

1. Het in beeld brengen van de lokale woonopgave voor ouderen;
2. Het vergroten van het aanbod van (geclusterde) woon(zorg)vormen voor ouderen;
3. Ertoe bijdragen dat minder mensen in een ongeschikte woning wonen.

Dashboard

Inleiding

Indicatoren

Overall indicator

Actielijn 1

Ondersteuning en zorg thuis

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 2

Mantelzorgers en vrijwilligers

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 3

Wonen

Uitkomst

Proces

Verhalend

Beschouwing

Bijlage

Indicatoren

Alle eerder genoemde partijen hebben bij de verschillende actielijnen uit het programma een bijbehorende set indicatoren vastgesteld.² De mogelijkheid om deze indicatoren te monitoren over de tijd geeft inzicht in hoeverre de doelstellingen van het programma bereikt worden. Het kan echter meerdere jaren duren voordat de acties een effect hebben dat zichtbaar wordt in de vastgestelde uitkomstindicatoren. Bovendien zijn de maatschappelijke uitkomsten ook van veel andere, externe factoren afhankelijk. Daarom hebben deze partijen gekeken welke processtappen gevolgd kunnen worden om te zien hoe de voortgang van acties uit het programma verloopt. Dit maakt tussentijds evalueren mogelijk. Naast uitkomst- en procesindicatoren worden ook verhalen gebruikt. Deze laten zien wat voor effect wordt beoogd met de acties uit de drie actielijnen voor ouderen, mantelzorgers en zorgprofessionals, of tonen juist de noodzaak voor verandering.

De monitoring wordt daarmee als volgt opgebouwd:

1. Uitkomstindicatoren

De voortgang van het programma wordt gevolgd aan de hand van de indicatoren die bij de verschillende actielijnen staan opgenomen. Deze indicatoren zeggen iets over de einddoelen van de verschillende actielijnen. Deze indicatoren worden opgehaald vanuit landelijk beschikbare databronnen (zoals de enquête Informele zorg (IZG) van SCP en Mijnkwaliteitvanleven.nl van de Patiëntenfederatie Nederland).

Er is één overall uitkomstindicator opgenomen, die als graadmeter voor het hele programma geldt, en dat is het percentage 75-plussers met een als goed ervaren kwaliteit van leven.

2. Procesindicatoren

In het plan van aanpak van dit programma zijn afspraken gemaakt over welke acties ingezet gaan worden; er wordt voortgebouwd op een bestaande beweging waarbij professionals al bezig zijn om integrale ouderenzorg thuis te organiseren en te zorgen dat de wensen en behoeften van ouderen en hun naasten voorop komen te staan. Verondersteld wordt dat deze acties bijdragen aan de gewenste maatschappelijke uitkomsten (zoals gemonitord met uitkomstindicatoren), maar de effecten die de afzonderlijke acties hebben, worden ook gemonitord, als waren het tussenproducten of halffabricaten. Bij deze procesindicatoren gaat het dus om informatie die gebruikt kan worden om deze voortgang te monitoren en om in een later stadium te kunnen concluderen of de uitgevoerde handelingen invloed hebben gehad op het doel.

3. Verhalende indicatoren

Om iets te kunnen zeggen over de impact van het programma, vormen verhalen van ouderen en mantelzorgers uit de dagelijkse praktijk een belangrijk onderdeel van de monitoring. Dit noemen we narratieve of verhalende indicatoren.

De indicatoren staan opgesomd in tabel 1 (pagina 6), uitgesplitst naar type indicator en actielijn.

² Zie ook het tekstkader 'Wat is een indicatorenset?'; pagina 7.

Monitor Langer Thuis

2020

inhoud

Dashboard

Inleiding

Indicatoren

Overall indicator

Actielijn 1

Ondersteuning en zorg thuis

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 2

Mantelzorgers en vrijwilligers

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 3

Wonen

Uitkomst

Proces

Verhalend

Beschouwing

Bijlage

Tabel 1: Overzicht indicatoren Programma Langer Thuis.

Indicator	Actie- lijn	Type	Indicator	Actie- lijn	Type
1. Het percentage 75-plussers met een goede kwaliteit van leven		Uitkomst	18. Het potentieel aantal mantelzorgers in krimpgebieden	2	Uitkomst
2. Het percentage 75-plussers dat regie ervaart over zijn of haar leven	1	Uitkomst	19. Het aantal bereikte mantelzorgers via bewustwordingsactiviteiten	2	Proces
3. Het percentage 75-plussers dat aansluiting van de professionele ondersteuning en zorg ervaart	1	Uitkomst	20. Het aantal gemeenten dat inzet op bewustwording van mantelzorgers als gevolg van bevindingen aanjager respijtzorg	2	Proces
4. Het percentage 75-plussers dat ondersteuning en zorg naar eigen zeggen goed geregeld krijgt	1	Uitkomst	21. Het aantal pilots logeerszorg die zijn opgezet door VWS, gemeenten en zorgaanbieders	2	Proces
5. Het aantal investeringen in maatschappelijke initiatieven gericht op ouderen door gemeenten, Rijk en lokale partners binnen het programma Sociaal Domein	1	Proces	22. Het aantal pilots sociale benadering dementie door VWS, gemeenten, zorgaanbieders	2	Proces
6. Het aantal concrete afspraken in de regio over de manier waarop inkopende partijen beter kunnen samenwerken	1	Proces	23. Het aantal lokale pilots dat is opgestart naar aanleiding van het programma In voor Mantelzorg	2	Proces
7. Het aantal door programma LZO gesubsidieerde lerende netwerken in de wijk	1	Proces	24. Het aantal bewonersinitiatieven in het domein Zorg en Welzijn	2	Proces
8. Het aantal uren dat specialisten ouderengeneeskunde zijn ingezet voor behandeling in de eerstelijns- en acute zorg	1	Proces	25. Het aantal lokale pilots dat is opgestart naar aanleiding van het programma Samen Ouder Worden	2	Proces
9. Het percentage regionale coördinatiefuncties met vier werkende functionaliteiten voor zorgvormen met tijdelijk verblijf	1	Proces	26. Verhalen en ervaringen van mantelzorgers in het veld over overbelasting	2	Verhalend
10. Het aantal toegekende subsidie aanvragen Stimuleringsregeling E-health Thuis	1	Proces	27. Praktijkverhalen over het al dan niet voldoende aanwezig zijn van ondersteunings-aanbod in zorgtaken voor mantelzorger	2	Verhalend
11. Verhalen en ervaringen van 75-plussers over de regie over het eigen leven	1	Verhalend	28. Het percentage 75-plussers dat aangeeft dat hun huidige woning geschikt is	3	Uitkomst
12. Verhalen van 75-plussers en hun mantelzorgers over het al dan niet ontvangen van goede ondersteuning en zorg	1	Verhalend	29. Aantal gemeenten dat bij de prestatieafspraken aparte afspraken heeft gemaakt over ouderenhuisvesting	3	Proces
13. Praktijkverhalen over hoe de aansluiting van de zorg functioneert	1	Verhalend	30. Aantal nieuwe initiatieven van vernieuwende woon(zorg) vormen voor ouderen	3	Proces
14. Het percentage overbelaste mantelzorgers	2	Uitkomst	31. Aantal gebiedscoalities dat meedoet met innovatieprogramma Langer thuis-inclusieve wijk	3	Proces
15. Het percentage mantelzorgers dat aangeeft goed geïnformeerd te zijn over het ondersteuningsaanbod	2	Uitkomst	32. Het aantal toegekende subsidie aanvragen Stimuleringsregeling Wonen en Zorg	3	Proces
16. Het percentage mantelzorgers dat goede afstemming met de formele zorg ervaart	2	Uitkomst	33. Verhalen over de geschiktheid van de huidige woning van ouderen	3	Verhalend
17. Het percentage mensen dat als vrijwilliger actief is in het veld van Zorg en Welzijn	2	Uitkomst	34. Verhalen over hoe ouderen zichzelf voorbereiden op de woonsituatie als ze afhankelijker worden	3	Verhalend

Dashboard

Inleiding

Indicatoren

Overall indicator

Actielijn 1

Ondersteuning en zorg thuis

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 2

Mantelzorgers en vrijwilligers

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 3

Wonen

Uitkomst

Proces

Verhalend

Beschouwing

Bijlage

Dashboard en integratief beeld

Om in één oogopslag een compleet beeld van alle indicatoren te krijgen, is een dashboard samengesteld waarop de indicatoren en uitkomsten kernachtig staan weergegeven (pagina 2). Aangezien er een aanzienlijke hoeveelheid lokale initiatieven is opgestart onder de paraplu van het programma Langer Thuis, is er ook een integratief beeld samengesteld waarop de geografische verdeling van alle lokale initiatieven op staan vermeld (pagina 3).

Leeswijzer

In de hiernavolgende hoofdstukken worden de indicatoren per actielijn uitgewerkt – op volgorde van tabel 1 op pagina 6. De uitwerking is volgens een vaste structuur - wat de onderlinge vergelijkbaarheid vereenvoudigt - : het kerncijfer 2020, de bron, de referentieperiode en het kerncijfer 2019. Verder wordt de indicator beschreven, er wordt aangegeven bij welke doelstelling van het programma Langer Thuis de indicator aansluit, er wordt verdiepende informatie gepresenteerd eventueel aangevuld met een tabel of figuur, en tenslotte worden de referenties vermeld. Als laatste volgt een beschouwend hoofdstuk.

Monitor 2020 ten opzichte van 2019

Het kerncijfer 2020 staat centraal in deze monitor. Om de indicator te kunnen vergelijken met het cijfer uit de monitor 2019 wordt bij elke indicator ook het cijfer uit 2019 gepresenteerd. Door beide cijfers te presenteren is een vergelijking in de tijd mogelijk. De meetperiode is te kort om een toe- of afname te kunnen duiden en te interpreteren. Er is een aantal indicatoren waar het cijfer hetzelfde is. Dit heeft verschillende oorzaken. Het kan zijn dat het cijfer nog geldig is, omdat de looptijd van een programma nog niet is afgelopen. Een ongewijzigd cijfer kan ook komen doordat er (nog) geen nieuwe cijfers beschikbaar zijn. In de uitwerking wordt expliciet genoemd als indicatoren ongewijzigd zijn. Ook wordt expliciet vermeld als het cijfer ongewijzigd is, maar de uitwerking en de verdieping wel is aangepast.

Referenties

Programma Langer Thuis - Samen aan de slag - Plan van Aanpak 2018-2021. 5-11-2018. RIVM. Monitor Langer Thuis 2019. Bilthoven. Juli 2019.

Wat is een indicatorenset?

Met een set indicatoren wordt betekenisvolle informatie verzameld over de kwaliteit van beleid en geleverde zorg, dienstverlening en ondersteuning in een publiek domein. Indicatoren zijn eenheden (uitgedrukt in een getal, percentage of ratio) die hier aanwijzingen over geven. De uitkomsten van een indicatorenset stellen beleidsmakers of organisaties in staat sturing te geven aan verbeterprocessen.

Met indicatoren kan gemeten worden:

- of aan de voorwaarden van het kunnen uitvoeren van de taken die gewenst zijn, is voldaan (goede organisatie, voldoende menskracht en middelen);
- of die taken worden uitgevoerd;
- of dat op een goede wijze gebeurt;
- of ze (voldoende) effect hebben.

Indicatoren krijgen betekenis als ze worden afgezet tegen een referentiewaarde. Er zijn verschillende referentiewaarden mogelijk, bijvoorbeeld een trend in de tijd, een beleidsnorm of streefcijfer. Voor de Monitor Langer Thuis gaat het om de trend in de tijd; de huidige monitor is de tweede meting. In de zomer van 2021 volgt de derde en laatste meting en de verwachting daarbij is dat de uitkomsten op de indicatoren zich in de gewenste richting ontwikkelen.

Impact coronacrisis

Vrijwel alle cijfers in deze monitor zijn gebaseerd op data die zijn verzameld voordat de coronacrisis Nederland tot stilstand bracht. De mogelijke impact van de coronacrisis op de indicatoren uit de drie actielijnen van dit programma zal pas in de volgende monitor goed in beeld kunnen worden gebracht.

1. Het percentage 75-plussers met een goede kwaliteit van leven

68%

Monitor 2019: 65%

Bron: Mijinkwaliteitvanleven.nl
Jaar: 02-2019 t/m 01-2020

Beschrijving

Het percentage 75-plussers dat een goede kwaliteit van leven ervaart is 68%. Deze indicator is gebaseerd op de groep 75-plussers die een 7 of hoger als gemiddeld rapportcijfer geven voor hun kwaliteit van leven, op basis van 21 stellingen. Een gemiddeld cijfer van een 7 of hoger laat zien dat iemand een goede kwaliteit van leven ervaart.

Het landelijk initiatief [Mijinkwaliteitvanleven.nl](https://mijinkwaliteitvanleven.nl) vraagt door middel van een online vragenlijst mensen met een chronische aandoening of beperking, ouderen en mantelzorgers naar hun persoonlijke situatie, mogelijkheden en beperkingen. Het percentage is gebaseerd op de ervaren kwaliteit van leven vóór het uitbreken van de coronacrisis.

Aansluiting Programma Langer Thuis

Deze overall indicator geeft inzicht in de uitwerking van het Programma Langer Thuis.

Verdieping

Het percentage 75-plussers dat hun kwaliteit van leven een 6 of lager geeft is 32% (tabel 2). Gemiddeld beoordelen de thuiswonende 75-plussers hun kwaliteit van leven met een 7,0 (tabel 3). Kwaliteit van leven is gebaseerd op 21 vragen en stellingen verdeeld over vier onderdelen:

- Hoe gaat het met mensen in het dagelijks leven?
- Hoe ervaren zij hun gezondheid?
- Hoe waarderen mensen hun omgeving daarbij?
- Hoe waarderen mensen hun zorg daarbij?

In de vier onderdelen scoort Omgeving het hoogst met gemiddeld rapportcijfer van een 7,7 en Zorg het laagst met gemiddeld een 6,2.

Tabel 2: Onderverdeling van kwaliteit van leven rapportcijfers in percentages.

Cijfer	Mijn kwaliteit van leven (n=3.383)
Cijfer 1 t/m 4	4,4%
Cijfer 5 of 6	27,7%
Cijfer 7 t/m 10	67,9%

Tabel 3: Gemiddelde rapportcijfers op kwaliteit van leven onderdelen.

Kwaliteit van leven	Rapportcijfer
Dagelijks leven	6,9
Gezondheid	7,0
Omgeving	7,7
Zorg	6,2
Mijn kwaliteit van leven	7,0

Referenties

Patiëntenfederatie. Wat is voor mensen belangrijk? Verhalen uit een veranderend zorglandschap. Beleidsrapportage 8. Mei 2020.

Dashboard

Inleiding

Indicatoren

Overall indicator

Actielijn 1

Ondersteuning en zorg thuis

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 2

Mantelzorgers en vrijwilligers

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 3

Wonen

Uitkomst

Proces

Verhalend

Beschouwing

Bijlage

2. Het percentage 75-plussers dat regie ervaart over zijn of haar leven

75%

Monitor 2019: 71%

Bron: Mijinkwaliteitvanleven.nl
Jaar: 02-2019 t/m 01-2020

Beschrijving

Het percentage 75-plussers dat regie ervaart over zijn of haar leven is 75% (tabel 4). Deze indicator is gebaseerd op rapportcijfers bij de stelling 'Mijn mogelijkheden om te leven op een manier die bij mij past'. Een rapportcijfer van 7 of hoger wordt beschouwd als indicatie van als goed ervaren regie over het leven.

Het landelijk initiatief Mijinkwaliteitvanleven.nl vraagt door middel van een online vragenlijst mensen met een chronische aandoening of beperking, ouderen en mantelzorgers naar hun persoonlijke situatie, mogelijkheden en beperkingen.

Aansluiting Programma Langer Thuis

Deze indicator geeft inzicht in de uitwerking van doelstelling 1 van actielijn 1: *Versterken van de zelfredzaamheid van ouderen en hun sociale omgeving.*

Verdieping

Gemiddeld geven 75-plussers een 7,3 op de stelling 'Mijn mogelijkheden om te leven op een manier die bij mij past'. Tabel 4 laat zien dat het percentage 75-plussers dat moeite ervaart met het voeren van regie over hun leven 25% is: 6% geeft een 1 t/m 4, 19% geeft een 5 of 6.

Tabel 4: Onderverdeling van ervaren regie rapportcijfers in percentages.

Cijfer	Mijn mogelijkheden om te leven op een manier die bij mij past (n=3.383)
Cijfer 1 t/m 4	5,8%
Cijfer 5 of 6	18,8%
Cijfer 7 t/m 10	75,4%
Gemiddeld rapportcijfer: 7,3	

Referenties

Patiëntenfederatie. Wat is voor mensen belangrijk? Verhalen uit een veranderend zorglandschap. Beleidsrapportage 8. Mei 2020.

Dashboard

Inleiding

Indicatoren

Overall indicator

Actielijn 1

Ondersteuning en zorg thuis

▶ Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 2

Mantelzorgers en vrijwilligers

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 3

Wonen

Uitkomst

Proces

Verhalend

Beschouwing

Bijlage

3. Het percentage 75-plussers dat aansluiting van de professionele ondersteuning en zorg ervaart

63%

Monitor 2019: 60%

Bron: Mijinkwaliteitvanleven.nl
Jaar: 02-2019 t/m 01-2020

Beschrijving

Het percentage 75-plussers dat aansluiting van de professionele ondersteuning en zorg ervaart is 63%. Het percentage 75-plussers dat moeite ervaart met de aansluiting van de professionele ondersteuning en zorg is 37% (tabel 5). Deze indicator is gebaseerd op rapportcijfers bij de stelling 'Ik krijg de professionele hulp die bij mij past'. Een rapportcijfer van 7 of hoger toont dat iemand aansluiting ervaart van de professionele ondersteuning en zorg.

Het landelijk initiatief Mijinkwaliteitvanleven.nl vraagt door middel van een online vragenlijst mensen met een chronische aandoening of beperking, ouderen en mantelzorgers naar hun persoonlijke situatie, mogelijkheden en beperkingen.

Aansluiting Programma Langer Thuis

Deze indicator geeft inzicht in de uitwerking van doelstelling 2 van actielijn 1: *Professionals werken als een team rondom een oudere met een complexe zorgvraag en leveren afgestemde zorg op maat.*

Verdieping

Het gemiddelde rapportcijfer gegeven door 75-plussers is 6,5. Naast de ervaren hulp via professionele organisaties en medewerkers zijn ook contact met de zorgverzekeraar en de gemeente belangrijk voor de ervaren aansluiting van de ondersteuning en zorg. Tabel 5 laat zien dat 75-plussers het contact met de zorgverzekeraar gemiddeld een 7,1 geven als rapportcijfer; 74% geeft een 7 of hoger. Het contact met de gemeente geven 75-plussers gemiddeld een 6,1 als rapportcijfer; 54% geeft een 7 of hoger.

Tabel 5: Onderverdeling van ervaren aansluiting van ondersteuning en zorg rapportcijfers in percentages.

Cijfer	Hulp via professionele organisaties/medewerkers (n=1.458)	Contact met de zorgverzekeraar (n=2.072)	Contact met de gemeente (n=1.594)
Cijfer 1 t/m 4	16,3%	8,0%	18,4%
Cijfer 5 of 6	20,9%	17,8%	28,0%
Cijfer 7 t/m 10	62,8%	74,2%	53,6%
Gemiddeld rapportcijfer	6,5	7,1	6,1

Referenties

Patiëntenfederatie. Wat is voor mensen belangrijk? Verhalen uit een veranderend zorglandschap. Beleidsrapportage 8. Mei 2020.

Dashboard

Inleiding

Indicatoren

Overall indicator

Actielijn 1

Ondersteuning en zorg thuis

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 2

Mantelzorgers en vrijwilligers

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 3

Wonen

Uitkomst

Proces

Verhalend

Beschouwing

Bijlage

4. Het percentage 75-plussers dat ondersteuning en zorg naar eigen zeggen goed geregeld krijgt

74%

Monitor 2019: 71%

Bron: Mijinkwaliteitvanleven.nl
Jaar: 02-2019 t/m 01-2020

Beschrijving

Het percentage 75-plussers dat ondersteuning en zorg naar eigen zeggen goed geregeld krijgt is 74%. Dit is gebaseerd op vragen over onvervulde ondersteunings- of zorgbehoefte uit Mijinkwaliteitvanleven.nl op negen levensgebieden (bijvoorbeeld 'mijn huis kan beter op orde zijn met meer of andere hulp en hulpmiddelen'), en waarbij respondenten bij zes of meer levensgebieden aangeven 'niet méér of andere hulp of hulpmiddelen nodig te hebben; het gaat goed'.

Het percentage 75-plussers dat aangeeft op alle negen levensgebieden de zorg en ondersteuning goed geregeld te krijgen is 46%, en het percentage dat dit aangeeft op zes tot acht leefgebieden is 28%. Opgeteld is dit 74% (tabel 6).

Het landelijk initiatief Mijinkwaliteitvanleven.nl vraagt door middel van een online vragenlijst mensen met een chronische aandoening of beperking, ouderen en mantelzorgers naar hun persoonlijke situatie, mogelijkheden en beperkingen.

Aansluiting Programma Langer Thuis

Deze indicator geeft inzicht in de uitwerking van doelstelling 2 van actielijn 1: *Professionals werken als een team rondom een oudere met een complexe zorgvraag en leveren afgestemde zorg op maat.*

Verdieping

In de Meldactie 'Ouderen met een kwetsbare gezondheid' is aan thuiswonende, 75-plus respondenten de vraag gesteld: *Vindt u het ingewikkeld uw ondersteuning en zorg te regelen?* Daarop antwoordde ruim 70% ontkennend, wat vergelijkbaar is met het kerncijfer van 74% van deze indicator. Het percentage respondenten dat aangaf het regelen van zorg en ondersteuning wel ingewikkeld te vinden (25%), gaf daarvoor een aantal redenen waarvan de top 5 gegroepeerd staat weergegeven in tabel 7.

Tabel 6: Onderverdeling van kwaliteit van leven rapportcijfers in percentages (n=3.383).

Aantal levensgebieden waarin men zorg en ondersteuning goed geregeld krijgt (n=3.383)	Percentage
9 t/m 6	73,7
9	45,7
8 t/m 6	28,0
5 of minder	26,3

Tabel 7: Top 5 categorieën van onderwerpen die als ingewikkeld werden ervaren bij het regelen van ondersteuning en zorg (n=80).

Onderwerp (gecategoriseerd)	Percentage
Onduidelijkheid over juiste loket	30
Het regelen van de juiste integrale zorg	19
Veel administratieve processen bij aanvraag	12
Goede informatie om een zorgaanbieder te kiezen ontbreekt	9
Professionals werken onvoldoende samen en nemen geen regie	9

Referenties

Patiëntenfederatie. Wat is voor mensen belangrijk? Verhalen uit een veranderend zorglandschap. Beleidsrapportage 8. Mei 2020.

Patiëntenfederatie. Meldactie 'Ouderen met een kwetsbare gezondheid'. Op weg naar een ouderenvriendelijke samenleving. Utrecht. Mei 2017.

Dashboard

Inleiding

Indicatoren

Overall indicator

Actielijn 1

Ondersteuning en zorg thuis

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 2

Mantelzorgers en vrijwilligers

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 3

Wonen

Uitkomst

Proces

Verhalend

Beschouwing

Bijlage

5. Het aantal investeringen in maatschappelijke initiatieven gericht op ouderen door gemeenten, Rijk en lokale partners binnen het programma Sociaal Domein

10

Monitor 2019: 10

Bron: Programma Sociaal Domein
Jaar: 2018

Monitor 2020 ten opzichte van 2019

Ten opzichte van de eerste monitor is dit cijfer nog steeds geldig. Verdieping van deze indicator is aangevuld met nieuwe informatie.

Beschrijving

Vanuit het programma Sociaal Domein is er - samen met mensen in de wijk, vrijwilligers, welzijnsorganisaties en gemeenten - in 10 pilots geïnvesteerd met als focus 'versterken sociale basis' (figuur 3) met een looptijd van 2018 tot begin 2020. Het sociale domein verandert en de rol van de sociale basis wordt daarbij steeds belangrijker. Door het versterken van de sociale basis neemt de zelfredzaamheid van mensen toe. Het creëert een omgeving waar, onder andere, zorg- en ondersteuningsvragen die mensen hebben op tijd worden gezien en opgelost in samenwerking tussen informele en formele zorgverleners.

Aansluiting Programma Langer Thuis

Deze indicator geeft inzicht in de uitwerking doelstelling 1 van actielijn 1: *Versterken van de zelfredzaamheid van ouderen en hun sociale omgeving.*

Verdieping

De pilots zijn gericht op het zichtbaar maken van de maatschappelijke effecten van informele zorg en te laten zien vanuit de praktijk welke stappen er genomen kunnen worden om de sociale basis te versterken. De opbrengsten en inzichten van de 10 pilots zijn gegroepeerd rondom 4 thema's (Programma Sociaal Domein, 2019):

1. *Eigenaarschap en betrokkenheid*
Er gebeurt meer dan je ziet of weet. Wat wil je? Grenzen aan eigenaarschap.
2. *Draagkracht en draaglast*
Als er meer gevraagd wordt dan omkijken naar elkaar. Professionele stut en steun. Vergeten partners.

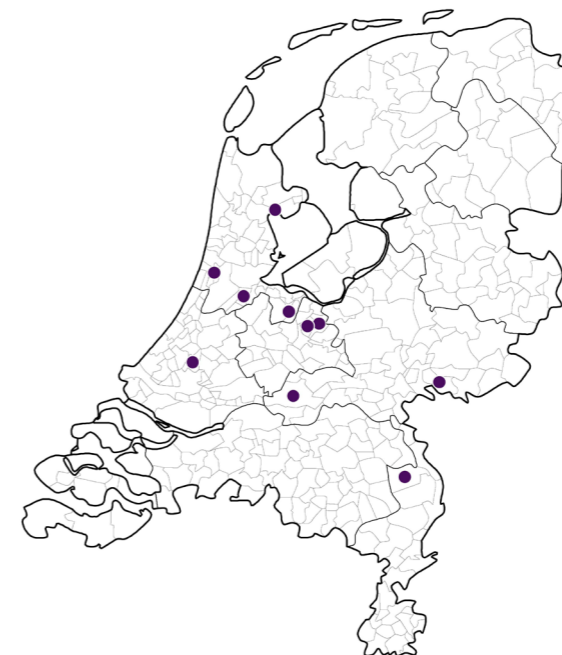
3. Ruimte geven en professionele steun

Maak er geen concurrentiestrijd van. Continuïteit is niet altijd noodzakelijk.

4. Wat levert het op?

Leren is belangrijker dan verantwoord. Meerwaarde zichtbaar maken.

Figuur 3: Gemeenten waar pilots 'versterken sociale basis' uit programma Sociaal Domein uitgevoerd werden.

Referenties

Programma Sociaal Domein. *Versterken sociale basis*. Mei 2020.

Programma Sociaal domein. *Leerverslag versterken sociale basis*. November 2019.

Dashboard

Inleiding

Indicatoren

Overall indicator

Actielijn 1

Ondersteuning en zorg thuis

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 2

Mantelzorgers en vrijwilligers

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 3

Wonen

Uitkomst

Proces

Verhalend

Beschouwing

Bijlage

6. Het aantal concrete afspraken in de regio over de manier waarop inkopende partijen beter kunnen samenwerken

Beschrijving

In oktober 2018 hebben Zorgverzekeraars Nederland (ZN) en de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) in een bestuurlijk overleg met VWS toegezegd om gezamenlijk te komen tot een landelijk dekkende samenwerkingsstructuur, om in elke regio de samenwerking op zorg en ondersteuning te bevorderen. Zij ontwikkelen daarvoor een samenwerkingsagenda met de bedoeling om gemeenten en zorgverzekeraars te ondersteunen bij het maken van regionale afspraken, over ouderen, ggz en preventie. De werkstructuur is sinds 1 januari 2020 operationeel. De voortgang van deze samenwerking wordt gevolgd via een monitor, het zogenoemde 'venster op de samenwerking'. De uitkomsten van de eerste uitvraag worden eind juni 2020 gepresenteerd.

De resultaten van het 'venster op de samenwerking' worden opgenomen in de derde Monitor Langer Thuis.

Aansluiting Programma Langer Thuis

Deze indicator geeft inzicht in de uitwerking doelstelling 2 van actielijn 1:
Professionals werken als een team rondom een oudere met een complexe zorgvraag en leveren afgestemde zorg op maat.

Verdieping

Goede samenwerking tussen deze partijen met betrekking tot het maken van regionale afspraken, rond bijvoorbeeld de inkoop, is van belang voor het creëren van een samenhangend ondersteunings- en zorgaanbod, dat goed is afgestemd op de individuele (sociale en medische) behoeften en wensen van ouderen. Zo worden ouderen in staat gesteld thuis te wonen zo lang het kan en ze dit willen.

Om gemeenten te helpen bij de regionale samenwerking onderling en met zorgverzekeraars en zorgkantoren wordt er een ondersteuningsstructuur opgericht. Dit houdt in dat in iedere regio een regiosecretaris wordt aangesteld die samen met de bestuurlijke trekker verantwoordelijk is voor het proces van samenwerking tussen gemeenten, zorgverzekeraar en zorgkantoor in de regio en de voortgang van de totale samenwerkingsagenda. Verder faciliteert de ondersteuningsstructuur kennisuitwisseling en deskundigheidsbevordering tussen de regio's. Daarnaast wordt er door de G40 een leer- en experimenteerprogramma opgezet. Hierin wordt een modelscan ontwikkeld waarmee de regionale opgave op het gebied van ouderen, ggz en preventie in beeld kan worden gebracht en vertaald kan worden in een samenwerkingsagenda van gemeenten en zorgverzekeraars. Regio's kunnen de modelscan gebruiken om in de eigen regio de opgaven in beeld te brengen.

Referenties

Kamerbrief over bekostiging en toekomstperspectief voor de wijkverpleging, 14-5-2019. Zorgverzekeraars Nederland en Vereniging Nederlandse gemeenten. Werkstructuur voor zorgkantoren, zorgverzekeraars en gemeenten in de regio. Maart 2019.

Dashboard

Inleiding

Indicatoren

Overall indicator

Actielijn 1

Ondersteuning en zorg thuis

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 2

Mantelzorgers en vrijwilligers

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 3

Wonen

Uitkomst

Proces

Verhalend

Beschouwing

Bijlage

7. Het aantal door programma LZO gesubsidieerde integrale netwerken ouderenzorg in de wijk

94

Monitor 2019: 35

Bron: ZonMw

Jaar: 06-2019 t/m 05-2020

Beschrijving

Op peildatum 26 mei 2020 zijn er in totaal 94 subsidies verleend in het onderdeel Lokale Netwerken Samenhangende Ouderenzorg van het programma Langdurige Zorg en Ondersteuning (LZO) van ZonMw. Het programma LZO is onder andere gericht op het faciliteren van het opzetten, doorontwikkelen en bestendigen van lerende netwerken integrale ondersteuning en zorg rondom thuiswonende ouderen, om deze ouderen in staat te stellen op een goede en veilige manier langer thuis te wonen.

Aansluiting Programma Langer Thuis

Deze indicator geeft inzicht in de uitwerking doelstelling 2 van actielijn 1: *Professionals werken als een team rondom een oudere met een complexe zorgvraag en leveren afgestemde zorg op maat.*

Verdieping

Van de 94 subsidies zijn er 35 in toegekend in de periode tot 20 juni 2019. Tussen 20 juni 2019 en 26 mei 2020 zijn 59 nieuwe subsidies verleend; 36 fase I projecten en 23 fase II projecten (tabel 8). Fase I betreft ondersteuning bij organisatorische en inhoudelijke ontwikkeling van lokale netwerken. Fase II gaat om het doorontwikkelen van een samenhangend aanbod van ondersteuning en zorg en het vergroten van het lerend vermogen en de verandercapaciteit van lokale netwerken samenhangende ouderenzorg. De 94 subsidies betreffen 78 individuele netwerken; een aantal netwerken ontvingen een tweede subsidie om de doorontwikkeling te stimuleren. Deze zijn doorgestroomd van Fase I naar II (figuur 4). Na de zomer van 2020 zal binnen dit ZonMw programma ook het borgen (Fase III) van kennis en aanbod binnen netwerken integrale zorg en ondersteuning gefaciliteerd worden.

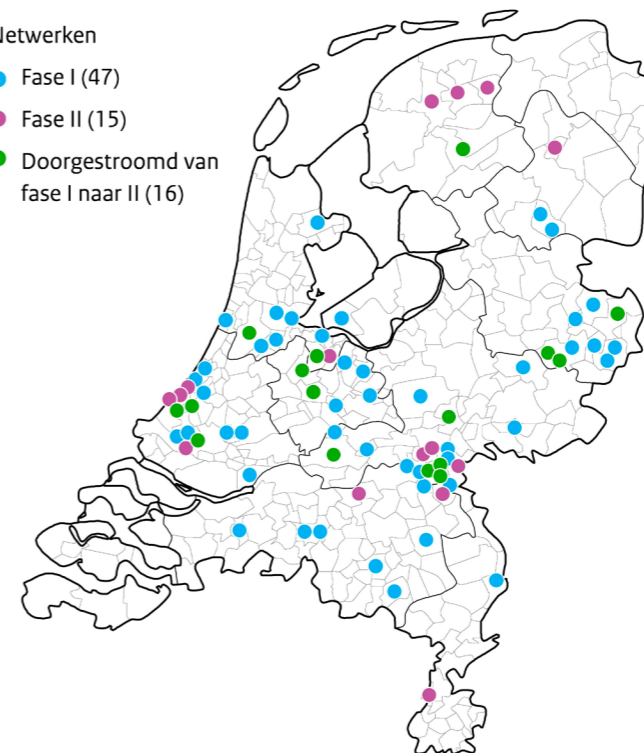
Figuur 4: Geografische spreiding van de door programma LZO gesubsidieerde integrale netwerken ouderenzorg in de wijk.

Netwerken

● Fase I (47)

● Fase II (15)

● Doorgestroomd van fase I naar II (16)

Dashboard

Inleiding

Indicatoren

Overall indicator

Actielijn 1

Ondersteuning en zorg thuis

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 2

Mantelzorgers en vrijwilligers

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 3

Wonen

Uitkomst

Proces

Verhalend

Beschouwing

Bijlage

7. Het aantal door programma LZO gesubsidieerde integrale netwerken ouderenzorg in de wijk

94

Monitor 2019: 35

Bron: ZonMw

Jaar: 06-2019 t/m 05-2020

Tabel 8: Aantal door programma LZO (ZonMw) gesubsidieerde integrale netwerken ouderenzorg in de wijk, uitgesplitst naar fase.

Jaar	Fase I Start	Fase II Doorontwikkeling	Fase III Borging
2019	27	8	nvt
2020	36	23	nbn
Totaal	63	31	

Referenties

ZonMw. Subsidies toegekend aan lokale netwerken samenhangende ouderenzorg.

Mei 2019.

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. Voorlopige cijfers over subsidies verleend in het onderdeel Lokale Netwerken Samenhangende Ouderenzorg.

Den Haag. Mei 2020.

Dashboard

Inleiding

Indicatoren

Overall indicator

Actielijn 1

Ondersteuning en zorg thuis

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 2

Mantelzorgers en vrijwilligers

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 3

Wonen

Uitkomst

Proces

Verhalend

Beschouwing

Bijlage

8. Het aantal uren dat specialisten ouderengeneeskunde zijn ingezet voor behandeling in de eerstelijns en acute zorg

80.828

Monitor 2019: 65.985

Bron: Vektis, Zorginstituut
Jaar: 2019

Beschrijving

In 2019 zijn specialisten ouderengeneeskunde 80.828 uur ingezet voor extramurale behandeling in de eerstelijns- en acute zorg, onder de Tijdelijke subsidieregeling extramurale behandeling (tabel 9). Dat komt overeen met ongeveer 72 fte, uitgaande van 1.872 werkbare uren per kalenderjaar en 60% declarabiliteit.

Aansluiting Programma Langer Thuis

Deze indicator geeft inzicht in de uitwerking van doelstelling 3 van actielijn 1: *Specialist ouderengeneeskunde op het juiste moment, op de juiste plek.*

Verdieping

De Tijdelijke subsidieregeling extramurale behandeling is ook in 2018, 2017 en 2016 ingezet. In die jaren zijn specialisten ouderengeneeskunde respectievelijk ruim 65.000, 55.000 en 43.000 uren ingezet bij extramurale behandeling in de eerstelijns en acute zorg. Dit komt overeen met een personele inzet van specialisten ouderengeneeskunde van 58,7 fte in 2018, 49,1 fte in 2017 en 38,7 fte in 2016. Onder de Tijdelijke subsidieregeling extramurale behandeling zijn in 2018, 2017 en 2016 respectievelijk 23.000, 20.880 en 18.080 personen behandeld. In 2019 waren dit er 26.040.

Tabel 9: Inzet specialisten ouderengeneeskunde in extramurale behandeling in eerstelijns en acute zorg.

Jaar	Behandelde personen	Uren	Tarief vergoeding p/u	Bedrag
2019	26.040	80.828	€ 147,60	€ 11.930.213
2018	23.000	65.985	€ 115,20	€ 7.601.433
2017	20.880	55.111	€ 112,20	€ 6.183.509
2016	18.080	43.502	€ 110,47	€ 4.805.637

Referenties

NFU. Cao universitair medische centra; 1 april 2013 - 1 april 2015.

Tijdelijke subsidieregeling extramurale behandeling.

Significant. Rapportage tijdelijke subsidieregeling extramurale behandeling. Gebruik en ervaringen in de periode 2015-2018. Barneveld. Oktober 2018.

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. Voorlopige cijfers over gebruik Tijdelijke subsidieregeling extramurale behandeling 2019. Den Haag. Juni 2020.

Vektis. Kerncijfers geneeskundige zorg voor specifieke patiëntgroepen 2015-2019.

Zeist. Juni 2020.

Dashboard

Inleiding

Indicatoren

Overall indicator

Actielijn 1

Ondersteuning en zorg thuis

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 2

Mantelzorgers en vrijwilligers

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 3

Wonen

Uitkomst

Proces

Verhalend

Beschouwing

Bijlage

9. Het percentage regionale coördinatie- functies met vier werkende functionaliteiten voor zorgvormen met tijdelijk verblijf

49%

Monitor 2019: 49%

Bron: Zorgverzekeraars
Nederland, Actiz
Jaar: 2019

Monitor 2020 ten opzichte van 2019

Ten opzichte van de eerste monitor is dit cijfer niet aangepast. Nieuwe cijfers zijn in het najaar van 2020 beschikbaar. In de derde monitor in 2021 zal een nieuw cijfer worden gepresenteerd voor deze indicator.

Beschrijving

Op peildatum 31 mei 2019 heeft 49% van de 39 regionale coördinatiefuncties in 30 Wlz-regio's goedlopende coördinatiefuncties voor zorgvormen met tijdelijk verblijf. Goedlopend is daarbij gedefinieerd als vier werkende functionaliteiten:

1. triage
2. beschikbaarheid & bereikbaarheid
3. monitoring & evaluatie
4. kwaliteit & effectmeting

Dit is gebaseerd op een uitvraag door Zorgverzekeraars Nederland en Actiz onder alle 43 regionale coördinatiefuncties in alle 31 Wlz-regio's. Daarop hebben 39 regionale coördinatiefuncties verspreid over 30 Wlz-regio's gereageerd (91%).

Er is een landelijk dekkend netwerk van regionale coördinatiefuncties voor eerstelijnsverblijf (ELV). Het doel is dit door te ontwikkelen tot een netwerk van regionale coördinatiefuncties voor *alle* zorgvormen met tijdelijk verblijf (niet medisch-specialistisch), zoals ELV, Wlz crisiszorg, geriatrische revalidatiezorg en Wmo-spoedzorg. Dit netwerk faciliteert goede zorg aan oudere patiënten en vermindert de druk op de SEH en ziekenhuiscapaciteit (bij opnames). Daarbij is het belangrijk dat iedere regio in ieder geval de landelijk vastgestelde functionaliteiten uitvoert om, vervolgens, de verdere verbreding te realiseren.

Aansluiting Programma Langer Thuis

Deze indicator geeft inzicht in de uitwerking van doelstelling 4 van actielijn 1: *De doorstroom van en naar tijdelijk verblijf soepel laten verlopen.*

Verdieping

Tabel 10 laat zien dat van de 39 regionale coördinatiefuncties in 30 Wlz-regio's 59% de triagefunctie voor zorgvormen met tijdelijk verblijf heeft georganiseerd. Van de 39 regionale coördinatiefuncties heeft 82% de beschikbaarheids- & bereikbaarheidsfunctie werkzaam. Voor de monitoring & evaluatiefunctie betreft het 90% van de regionale coördinatiefuncties, en voor de kwaliteit- & effectmeting functie betreft het 62% van de regionale coördinatiefuncties.

Tabel 10: Percentage regionale coördinatiefuncties, uitgesplitst naar werkzaamheid van de vier functionaliteiten.

Jaar	Triage	Beschikbaarheid & bereikbaarheid	Monitoring & evaluatie	Kwaliteit & effectmeting	Vier werkende functionaliteiten
2019	59%	82%	90%	62%	49%

Referenties

Actiz / Zorgverzekeraars Nederland. Functionaliteiten regionale coördinatiefunctie.

April 2019.

Zorgverzekeraars Nederland. Actuele stand van zaken ELV coördinatiepunten.

September 2018.

Dashboard

Inleiding

Indicatoren

Overall indicator

Actielijn 1

Ondersteuning en zorg thuis

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 2

Mantelzorgers en vrijwilligers

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 3

Wonen

Uitkomst

Proces

Verhalend

Beschouwing

Bijlage

10. Het aantal toegekende subsidie aanvragen Stimuleringsregeling E-health Thuis

42

Monitor 2019: nvt

Bron: Ministerie van VWS
Jaar: 03-2019 t/m 04-2020

Beschrijving

Op peildatum 1 mei 2020 zijn er in totaal 42 subsidies verleend voor aanvragen in het kader van de Stimuleringsregeling E-health Thuis (SET, figuur 5).

Het doel van de SET is zorgen dat ouderen en mensen met een (risico op) chronische ziekte of beperking langer thuis kunnen wonen met een grotere kwaliteit van leven. Met de SET kunnen aanbieders van ondersteuning en zorg samen met een inkoper werken aan het opschalen én borgen van bestaande E-health oplossingen.

Aansluiting Programma Langer Thuis

Deze indicator geeft inzicht in de uitwerking van doelstelling 1 van actielijn 1: *Versterken van de zelfredzaamheid van ouderen en hun sociale omgeving.*

Verdieping

Van de 52 subsidie aanvragen in 2019 zijn er 38 toegekend in 2019, en van de 29 ontvangen aanvragen in 2020 zijn er tot op de peildatum 4 toegekend. Met de 42 toegekende aanvragen tot aan de peildatum is een bedrag van 12,7 miljoen euro gemoeid. De SET regeling is opengesteld van maart 2019 tot en met 31 december 2021. In totaal is 90 miljoen euro beschikbaar gedurende de looptijd van de SET.

In tabel 11 staat een overzicht van op te schalen én te borgen E-health toepassingen die in de aanvragen worden genoemd. E-health toepassingen rondom medicatie worden het meeste genoemd (15x).

SET COVID-19

Daar waar fysieke ondersteuning en zorg door COVID-19-maatregelen tijdelijk verminderd mogelijk was en is, is er veel ingezet op zorg en ondersteuning op afstand. De tijdelijke Stimuleringsregeling E-health Thuis COVID-19 (SET COVID-19; tot 8 april 2020) heeft dit kunnen ondersteunen; in een periode van enkele dagen werden ruim 1.700 aanvragen voor subsidie door de RVO ontvangen. Aan 460 initiatieven is subsidie toegekend, waarna het subsidieplafond van 23 miljoen euro was bereikt. De SET COVID-19 regeling bleek goed aan te sluiten bij de behoefte in het veld. Door de 'Fasttrack beeldschermzorg', waar kennis en expertise over de implementatie van beeldschermzorg bij elkaar is gebracht in een stappenplan, konden aanbieders snel zorg en ondersteuning op afstand inzetten.

Tabel 11: Overzicht van op te schalen/borgen E-health toepassingen in de aanvragen; meerdere E-health toepassingen per aanvraag mogelijk.

E-health toepassing	Aantal aanvragen
Beeldzorg / beeldbellen / beeldcontact	13
(tele)Alarmering / monitoring	6
Sloten / sleutelkluisjes	1
Zorgrobot	2
Medicatie	15
Platform	8
App	10
Overig	2

Referenties

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. Voorlopige cijfers over subsidies verleend in het kader van SET. Den Haag. Juni 2020.

Dashboard

Inleiding

Indicatoren

Overall indicator

Actielijn 1

Ondersteuning en zorg thuis

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 2

Mantelzorgers en vrijwilligers

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 3

Wonen

Uitkomst

Proces

Verhalend

Beschouwing

Bijlage

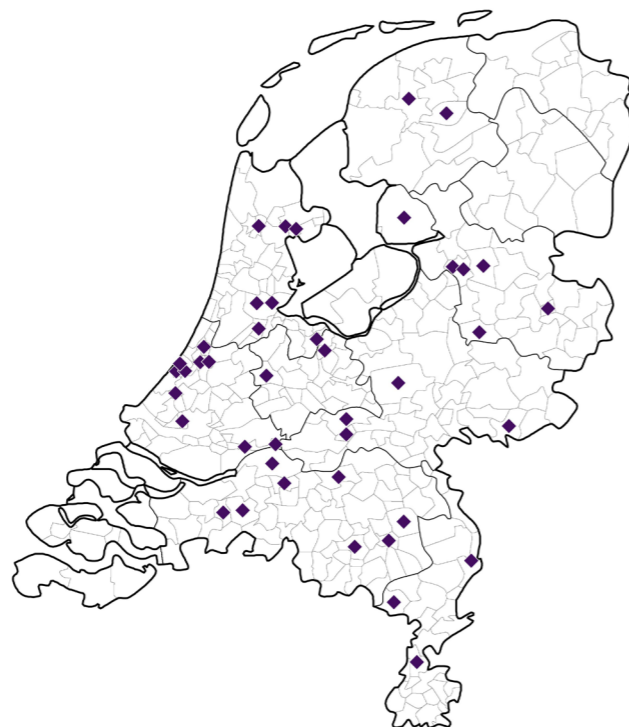
10. Het aantal toegekende subsidie aanvragen Stimuleringsregeling E-health Thuis

42

Monitor 2019: nvt

Bron: Ministerie van VWS
Jaar: 03-2019 t/m 04-2020

Figuur 5: Geografische spreiding Stimuleringsregeling E-health Thuis (SET).

Dashboard

Inleiding

Indicatoren

Overall indicator

Actielijn 1

Ondersteuning en zorg thuis

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 2

Mantelzorgers en vrijwilligers

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 3

Wonen

Uitkomst

Proces

Verhalend

Beschouwing

Bijlage

11. Verhalen en ervaringen van 75-plussers over de regie over het eigen leven

Joke, Anton & Heiltje

Beschrijving

Een groot deel van de 75-plussers kan zonder moeite regie voeren over hun eigen leven. Zij ervaren mogelijkheden om te leven op een manier die bij hen past, ook als zij te maken krijgen met een ziekte of beperking. Echter, een deel van de ouderen heeft moeite de regie te (blijven) voeren en passende oplossingen te vinden voor hun situatie. Het landelijk initiatief [Mijnkwaliteitvanleven.nl](https://mijnkwaliteitvanleven.nl) verzamelt verhalen en ervaringen van mensen met een chronische aandoening of beperking, ouderen en mantelzorgers over hun dagelijks leven. Het verhaal van Joke (75) laat zien hoe zij haar leven inricht:

“Dat ik op jonge leeftijd blind en slechthorend werd, weerhield me er niet van om een actief leven te leiden. Nog steeds kan en doe ik veel zelf, in en rond het huis maar ook daarbuiten. (..)

Tussen mijn 59e en 65e kwam er wat betreft gezondheidsklachten veel op mijn pad, waaronder reuma. Pianospelen gaat daardoor niet meer. Maar het heeft geen zin om te blijven hangen in wat je mankeert. Ik kijk liever naar wat er wél gaat. Muziek luisteren lukt nog prima, net zoals dansen in de keuken.

Het is steeds weer een kwestie van loslaten. Dat leer ik ook tijdens de yoga, waar ik sinds 11 jaar aan doe. Voorheen ging ik samen met de buurvrouw, nu zij niet meer meegaat brengt haar man me naar de les. Naderhand brengt de leraar me thuis. Om hem tijdens de les goed te kunnen verstaan, lig ik al sinds de eerste les op een matje naast hem. Thuis oefen ik in de woonkamer.

Ik zoek en vind altijd weer oplossingen, daar geniet ik van. Juist door actief te blijven op verschillende terreinen, kan ik nu nog zoveel. Inmiddels ben ik 75, maar zo oud voel ik me helemaal niet. Leeftijd zegt me weinig: je koppie, je geest, daar gaat het om!”

Ook Anton en Heiltje (92 en 85) vertellen hoe ze hun leven inrichten op een manier die bij hen past:

“Anton en ik wonen zelfstandig en proberen zo veel mogelijk zelf te regelen. We genieten van de tuin en van onze kippen. Het is prachtig om de kippen door de tuin te zien scharrelen. We willen zo lang mogelijk zelfstandig blijven. De tuin zou het enige zijn waardoor we hier weg zouden moeten. Gelukkig hebben we voldoende hulp.

Er zijn bepaalde dingen die we niet doen als een van ons alleen thuis is. Hij gaat bijvoorbeeld pas weg als ik gedoucht ben. Het is soms wel moeilijk dat we niet alles meer kunnen.

We proberen met de tijd mee te gaan. Alles moet per internet. Dat lukt niet altijd. De computer is tegenwoordig zo belangrijk. We doen er niet veel mee, maar telebankieren en zo toch wel. We vullen elkaar aan. Hij is lichamelijk sterker, ik kan met nieuwe dingen makkelijker omgaan. Anton wil niet aan een mobiele telefoon, omdat die toetsen zo klein zijn. Maar ik zou het fijner vinden als hij een mobiel zou meenemen als hij alleen gaat fietsen.”

Aansluiting Programma Langer Thuis

Deze indicator is illustratief voor het belang van actielijn 1: *Goede ondersteuning en zorg thuis.*

Referenties

[Mijnkwaliteitvanleven.nl](https://mijnkwaliteitvanleven.nl). Met open vizier – Joke (75). 2-7-2019 (bewerkt).

[Mijnkwaliteitvanleven.nl](https://mijnkwaliteitvanleven.nl). Gezond oud worden is geen eigen verdienste – Anton en Heiltje (92 en 85). 11-7-2019 (bewerkt).

Dashboard

Inleiding

Indicatoren

Overall indicator

Actielijn 1

Ondersteuning en zorg thuis

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 2

Mantelzorgers en vrijwilligers

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 3

Wonen

Uitkomst

Proces

Verhalend

Beschouwing

Bijlage

12. Verhalen van 75-plussers en hun mantelzorgers over het al dan niet ontvangen van goede ondersteuning en zorg

Mevr. Sparidaens, Piet

Beschrijving

Een minderheid van de 75-plussers geeft aan dat zij ondersteuning en zorg naar eigen zeggen goed geregeld krijgt en dat zij op alle levensgebieden kunnen leven zoals bij hen past. Een meerderheid van de ouderen ervaart namelijk beperkingen op één of meerdere levensgebieden, ondanks eventuele aanwezigheid van hulp en hulpmiddelen. Het landelijk initiatief [Mijnkwaliteitvanleven.nl](https://mijnkwaliteitvanleven.nl) verzamelt verhalen en ervaringen van mensen met een chronische aandoening of beperking, ouderen en mantelzorgers over hun dagelijks leven. Mevrouw Sparidaens (84) vertelt over haar man Ad die naar een zorgboerderij gaat:

“Een jaar of twee geleden begon het. Ad vergat veel en was altijd zoekende (...), dus (...) zijn we naar de dokter gegaan. (...) Een officiële diagnose werd nog niet gesteld, maar we kregen een casemanager dementie toegewezen (...), die op vaste momenten langskomt. Vaak zijn onze kinderen bij de gesprekken. Samen kijken we wat er nodig is, niet alleen voor Ad, maar ook voor mij.

Tot nu toe wonen we nog zelfstandig (...). Dat gaat goed, omdat ik alles regel. Ik zeg weleens dat ik een dubbele zorg heb. Het idee van de zorgboerderij kwam van onze dochter. Ze zag dat Ad thuis niet zoveel omhanden had. Ik hoopte dat hij op de zorgboerderij misschien weer wat zou gaan tuinieren, maar daar hoor ik nooit iets over. Wel wordt er samen gewandeld, gebiljart en naar muziek geluisterd. Hij heeft het er goed naar zin.

Zolang ik er ben, hoeven de kinderen niet bij te springen met de zorg. Ze helpen wel met klusjes in huis die Ad eerst deed (...). Ik ben blij met onze kinderen, we hebben er veel plezier van. Maar wij zijn er natuurlijk ook altijd voor hen geweest.”

Het verhaal van Piet (85) laat zien hoe de geleverde zorg en ondersteuning voor zijn vrouw Nel aansluit bij hun huidige behoefte:

“De gezondheid van Nel is de laatste twee jaar sterk achteruit gegaan. Hierdoor is mijn inzet als mantelzorgster flink toegenomen. Ik zorg zo goed mogelijk voor haar. Zodat zij zich, met haar beperkingen, zo prettig mogelijk voelt. Het is een heel geleidelijk proces. De laatste twee jaar doe ik eigenlijk alle huishoudelijke taken en verzorging.

Via het ziekenhuis is buurtzorg ingeschakeld. Daar is het fijn mee samenwerken. Ze komen Nel iedere morgen helpen bij het wassen en aankleden en twee keer in de week douchen. Er is een planning die je op internet kunt zien, maar we weten niet precies wanneer ze komen. Dat is meestal tussen 10 en 11, maar als ergens iets is, loopt het uit. Eens in de veertien dagen komt er een huishoudelijke hulp. De rest doe ik. Het geluk is dat dit huis redelijk is aangepast. We kunnen de auto voor de deur kwijt, badkamer en slaapkamer zijn beneden, er zijn brede deuren, geen dorpels en we hebben een kleine tuin. We beseffen hoe fijn het is dat we hier wonen.

Als het over de kwaliteit van leven gaat zal een buitenstaander over ons wellicht zeggen dat het niet zo goed is. Zo beleven wij het niet. Natuurlijk weten we dat er nogal wat beperkingen zijn, maar in onze ogen zijn er ook veel goede dingen. (...) We hebben het goed samen.”

Aansluiting Programma Langer Thuis

Deze indicator is illustratief voor het belang van actielijn 1: *Goede ondersteuning en zorg thuis.*

Referenties

[Mijnkwaliteitvanleven.nl](https://mijnkwaliteitvanleven.nl). Ruimte door respijtzorg - mevrouw Sparidaens (84). 3-2-2020 (bewerkt).

[Mijnkwaliteitvanleven.nl](https://mijnkwaliteitvanleven.nl). Zorgen maken helpt niet - Piet (85). 21-1-2020 (bewerkt).

Dashboard

Inleiding

Indicatoren

Overall indicator

Actielijn 1

Ondersteuning en zorg thuis

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 2

Mantelzorgers en vrijwilligers

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 3

Wonen

Uitkomst

Proces

Verhalend

Beschouwing

Bijlage

13. Praktijkverhalen over hoe de aansluiting van de zorg functioneert

An en Annie

Beschrijving

Een meerderheid van de 75-plussers geeft aan dat zij aansluiting van professionele zorg en ondersteuning ervaren en dat zij de professionele hulp krijgen die bij hen past. Echter een deel van de ouderen geeft aan dat zij moeite ervaren met de aansluiting van de professionele zorg en ondersteuning. Het landelijk initiatief [Mijnkwaliteitvanleven.nl](https://mijnkwaliteitvanleven.nl) verzamelt verhalen en ervaringen van mensen met een chronische aandoening of beperking, ouderen en mantelzorgers over hun dagelijks leven. Het verhaal van An (81) laat zien hoe zij aansluiting van de professionele zorg en ondersteuning ervaart:

“Het regelen van zorg is iets waar je langzaam inrolt (...). Ik kreeg er al mee te maken toen mijn man ziek werd. Inmiddels heb ik zelf zorg nodig om zelfstandig te kunnen blijven wonen.

Naast diabetes en polyneuropathie heb ik blaasproblemen. De uroloog adviseerde me om een thuiszorgorganisatie (...) in te schakelen. Sindsdien komt er twee keer per dag een verpleegkundige langs (...). Ik weet niet meer precies hoe het is gegaan, maar veel heb ik er zelf niet voor hoeven regelen.

Daarnaast word ik drie ochtenden per week geholpen bij het douchen. In eerste instantie was het één ochtend, maar dat bleek niet genoeg. De thuiszorg stelde zelf voor om vaker te komen, ik heb geen extra zorg hoeven aanvragen.

Met een rollator lopen en stofzuigen, dat gaat niet samen. Daarom heb ik een – tot nu toe particuliere – hulp in de huishouding. Laatst kon zij door persoonlijke omstandigheden een paar maanden niet komen. Ik hoorde dat een vriendin van me haar huishoudelijke hulp via de Wmo had geregeld. “Laat ik dat ook maar eens doen,” dacht ik. Dan is er tenminste vervanging als dat nodig is. Een paar weken geleden is er iemand van een thuiszorgorganisatie bij me langs geweest en heb ik een map met informatie ontvangen. Ik ben nu aan het wachten of mijn aanvraag wordt goedgekeurd.”

Ook het verhaal van Jeanne vertelt over de ervaren aansluiting van de professionele zorg en ondersteuning voor haar moeder Annie (90):

“Na een ernstige val met bijna fatale gevolgen kon onze moeder Annie (90) niet meer terug naar haar oude woning. Afgelopen voorjaar verhuisde ze naar een landgoed voor ouderen met dementie. (...) Eerder hadden we vanuit de Wmo, via de gemeente al een rollator en warmemaaltijdvoorziening aangevraagd. Dat was zo geregeld, maar het probleem van de eenzaamheid was er niet mee opgelost. Hoewel we thuis met zeven kinderen zijn, konden we niet fulltime voor haar klaarstaan. (...) Om haar vriendinnen en onszelf te ontlasten, vroegen we een indicatie aan voor een zorgboerderij.

Haar grootste geluk is dat ze nooit meer alleen is. (...) Ze zit 's avonds liever in de woonkamer bij haar medebewoners en heeft dan graag de afstandsbediening in handen. Eigenlijk heeft ze dus juist door hier te wonen een stukje eigen regie teruggekregen.

Aansluiting Programma Langer Thuis

Deze indicator is illustratief voor het streven naar doelstelling 2 van actielijn 1: Professionals werken als een team rondom een oudere met een complexe zorgvraag en leveren afgestemde zorg op maat.

Referenties

[Mijnkwaliteitvanleven.nl](https://mijnkwaliteitvanleven.nl). Zelfstandig met zorg - An (81). 17-3-2020 (bewerkt).

[Mijnkwaliteitvanleven.nl](https://mijnkwaliteitvanleven.nl). Goed afgestemde zorg voor ouderen – Jeanne. 4-3-2020 (bewerkt).

Dashboard

Inleiding

Indicatoren

Overall indicator

Actielijn 1

Ondersteuning en zorg thuis

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 2

Mantelzorgers en vrijwilligers

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 3

Wonen

Uitkomst

Proces

Verhalend

Beschouwing

Bijlage

14. Het percentage overbelaste mantelzorgers

8,5%

Monitor 2019: 8,5%

Bron: SCP/CBS (IZG)
Jaar: 2016

Monitor 2020 ten opzichte van 2019

Ten opzichte van de eerste monitor zijn het cijfer en de uitwerking ongewijzigd. Nieuwe cijfers zijn pas aan het einde van 2020 beschikbaar. In de derde monitor in 2021 zal een nieuw cijfer worden gepresenteerd voor deze indicator.

Beschrijving

In totaal voelt ongeveer 8,5% van de mantelzorgers van 18 jaar en ouder zich overbelast door de zorgtaak (ongeveer 380.000 volwassenen). Onder de overbelaste mantelzorgers zijn de degenen die zorgen voor mensen met een terminale ziekte oververtegenwoordigd (ongeveer 30.000 personen), net als mantelzorgers van mensen met dementie of geheugenproblemen (ongeveer 110.000 personen) en mantelzorgers van mensen met een psychisch probleem (ongeveer 100.000 personen).

De ervaren belasting is vastgesteld door middel van een aantal stellingen (de EDIZ-plus schaal). Deze vragen maken deel uit van uit de Enquête Informele Zorg van het SCP, die bij circa 2.700 mantelzorgers in 2016 werd afgenomen. De score op dit instrument bestaat uit de categorieën 'Geen belasting', 'Lichte belasting', 'Matige belasting' en 'Ernstige belasting'. De categorie ernstige belasting wordt gezien als benadering van het concept 'overbelast' (de Boer et al., 2012).

Aansluiting Programma Langer Thuis

Deze indicator geeft inzicht in de uitwerking van doelstelling 1 van actielijn 2: *Verbeteren van maatschappelijke bewustwording over mantelzorg.*

Verdieping

Vrouwen blijken zich vaker overbelast te voelen dan mannen (tabel 12) en onder jongvolwassen mantelzorgers (tot 35 jaar) komt overbelasting minder vaak voor dan onder mantelzorgers van 35 jaar en ouder.

Tabel 12: Percentage ernstig belaste mantelzorgers, naar leeftijd en geslacht 2016.

	Percentage
Totaal (mannen + vrouwen)	8,5
Mannen	6,8
Vrouwen	9,9
18-34 jaar	4,5
35-54 jaar	9,8
55-74 jaar	9,0
75-plus	9,6

Referenties

SCP. Voor elkaar? Stand van informele hulp in 2016. December 2017.

Boer de A, Oudijk D, Timmermans J, Pot AM. Ervaren belasting door mantelzorg; constructie van de EDIZ-plus. Tijdschrift voor Gerontologie en Geriatrie (TGG), 2012, 43, 2: 77-88.

Dashboard

Inleiding

Indicatoren

Overall indicator

Actielijn 1

Ondersteuning en zorg thuis

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 2

Mantelzorgers en vrijwilligers

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 3

Wonen

Uitkomst

Proces

Verhalend

Beschouwing

Bijlage

15. Het percentage mantelzorgers dat aangeeft goed geïnformeerd te zijn over het ondersteuningsaanbod

70%

Monitor 2019: 70%

Bron: SCP/CBS (IZG)
Jaar: 2016

Monitor 2020 ten opzichte van 2019

Ten opzichte van de eerste monitor zijn het cijfer en de uitwerking ongewijzigd. Nieuwe cijfers zijn pas aan het einde van 2020 beschikbaar. In de derde monitor in 2021 zal een nieuw cijfer worden gepresenteerd voor deze indicator.

Beschrijving

Ongeveer 7 van de 10 mantelzorgers is bekend met een vorm van ondersteuning; het merendeel is dus op de hoogte van mantelzorgondersteuning (voorzieningen die specifiek voor hen bedoeld zijn).

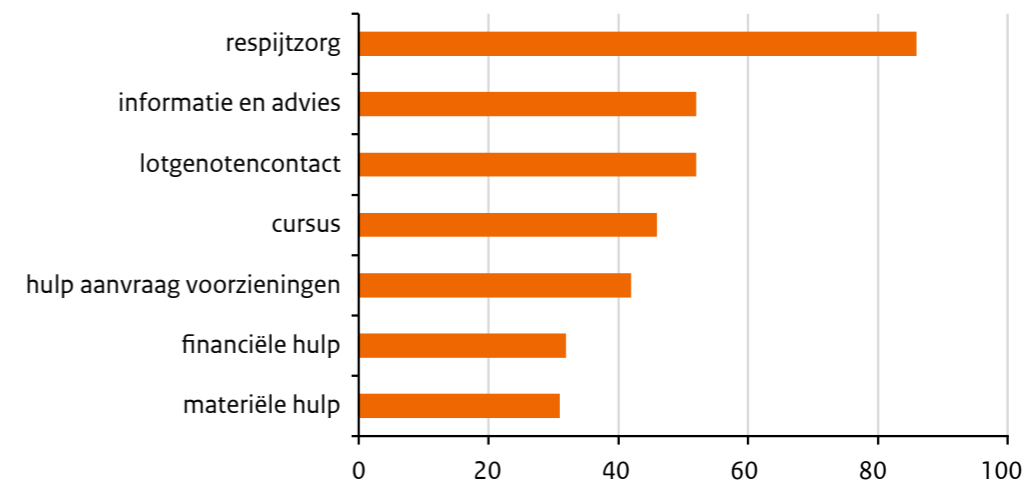
Aansluiting Programma Langer Thuis

Deze indicator geeft inzicht in de uitwerking van doelstelling 2 van actielijn 2: *Ondersteuningsaanbod verbeteren en beter toegankelijk maken (inclusief respijtzorg).*

Verdieping

Mantelzorgers zijn van sommige voorzieningen (figuur 6) beter op de hoogte dan van andere. Van de mantelzorgers is 85% bekend met respijtzorg, zoals dagopvang, dagbesteding, nachtopvang, logeervervoorziening en een vrijwilliger of oppas die de zorg tijdelijk overneemt. Veel mantelzorgers zijn ook bekend met de mogelijkheid voor het volgen van een cursus en voor materiële hulp (voorzieningen die toegekend worden om mensen in staat te stellen te participeren). De helft kent de mogelijkheid van lotgenotencontact. Hierbij valt te denken aan ontmoetingscentra voor mensen met dementie en hun mantelverzorgers, waar ondersteuning op een laagdrempelige plek in de wijk wordt aangeboden. Dit wordt ingezet om overbelasting van mantelzorgers te voorkomen en draagt bij aan het langer thuis blijven wonen van mensen met dementie. Deze vragen maken deel uit van de Enquête Informele Zorg van het SCP, die bij circa 2.700 mantelzorgers in 2016 werd afgenomen.

Figuur 6: Bekendheid met verschillende vormen van ondersteuning onder mantelzorgers 2016 (n = 2.468) in procenten.

Referenties

SCP. Voor elkaar? Stand van informele hulp in 2016. December 2017.

Dashboard

Inleiding

Indicatoren

Overall indicator

Actielijn 1

Ondersteuning en zorg thuis

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 2

Mantelzorgers en vrijwilligers

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 3

Wonen

Uitkomst

Proces

Verhalend

Beschouwing

Bijlage

16. Het percentage mantelzorgers dat goede afstemming met de formele zorg ervaart

89%

Monitor 2019: 89%

Bron: SCP/CBS (IZG)
Jaar: 2016

Monitor 2020 ten opzichte van 2019

Ten opzichte van de eerste monitor zijn het cijfer en de uitwerking ongewijzigd. Nieuwe cijfers zijn pas aan het einde van 2020 beschikbaar. In de derde monitor in 2021 zal een nieuw cijfer worden gepresenteerd voor deze indicator.

Beschrijving

Negen op de tien mantelzorgers kan de zorg goed met professionals afstemmen. Het gaat hier om professionals van thuiszorg en wijkverpleging. Bij het geven van mantelzorg zullen er vaak zaken zijn die onderling moeten worden afgestemd. Bijvoorbeeld wie wanneer wat doet of op welke manier de hulp wordt gegeven. Mantelzorgers mogen in principe alle taken doen, maar mantelzorgers kunnen niet tot het helpen worden verplicht. Met andere woorden, goede onderlinge afstemming en afspraken over wie wat doet, zijn nodig.

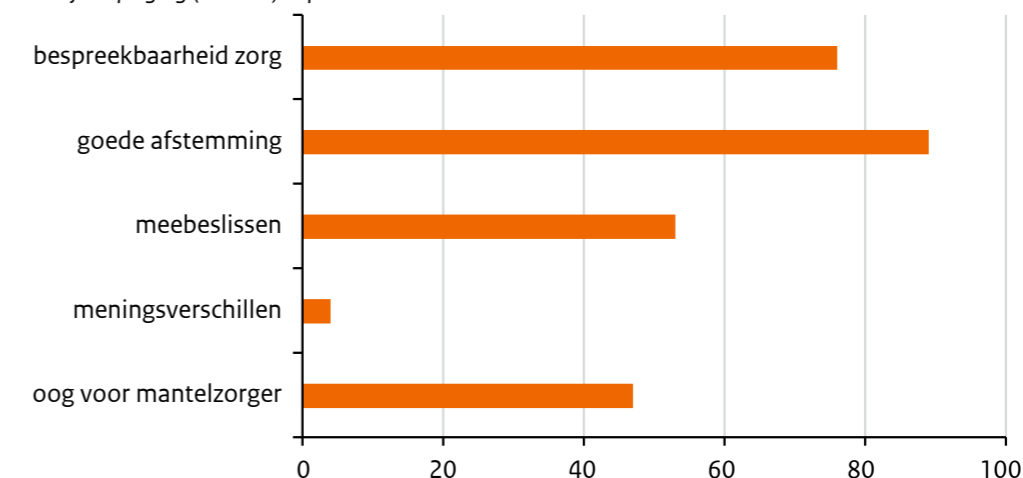
Aansluiting Programma Langer Thuis

Deze indicator geeft inzicht in de uitwerking van doelstelling 3 van actielijn 2: *Samenwerking formele en informele zorg versterken.*

Verdieping

Naast afstemming zijn er nog andere aspecten van samenwerking waar mantelzorgers een mening hebben (figuur 7). Zo vindt driekwart van de mantelzorgers dat de zorg bespreekbaar is. Een klein deel (4%) geeft aan vaak een verschil van mening te hebben met (een) professional(s). Minder positief lijken mantelzorgers te zijn over de mogelijkheid om mee te beslissen over de zorg en over de mate waarin zorgprofessionals oog voor hen hebben. Deze vragen maken deel uit van de Enquête Informele Zorg van het SCP, die bij circa 2.700 mantelzorgers in 2016 werd afgenomen.

Figuur 7: Mening van mantelzorgers over aspecten van samenwerking met professionals van thuiszorg en wijkverpleging (n = 266) in procenten.

Referenties

SCP. Voor elkaar? Stand van informele hulp in 2016. December 2017.

Dashboard

Inleiding

Indicatoren

Overall indicator

Actielijn 1

Ondersteuning en zorg thuis

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 2

Mantelzorgers en vrijwilligers

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 3

Wonen

Uitkomst

Proces

Verhalend

Beschouwing

Bijlage

17. Het percentage mensen dat als vrijwilliger actief is in het veld van zorg en welzijn

7,8%

Monitor 2019: 8,8%

Bron: CBS Sociale Samenhang en Welzijn
Jaar: 2019

Beschrijving

Ongeveer acht procent van de personen van 15 jaar of ouder heeft zich naar eigen zeggen ten minste één keer ingezet als vrijwilliger in de verzorging of verpleging in het afgelopen jaar. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om helpen in de zorg voor ouderen, kinderopvang en kruiswerk, bezoeken van zieken, collecteren. In totaal gaat het in 2019 om ruim 1,1 miljoen personen van 15 jaar en ouder.

Aansluiting Programma Langer Thuis

Deze indicator geeft inzicht in de uitwerking van doelstelling 3 van actielijn 2: *Samenwerking formele en informele zorg versterken.*

Verdieping

Er zijn meer vrouwen dan mannen die zich inzetten als vrijwilliger (tabel 13). In de tabel is ook te zien dat naarmate de leeftijd toeneemt het percentage vrijwilligers in de verzorging ook toeneemt.

Tabel 13: Percentage vrijwilligers in verzorging of verpleging, naar leeftijd en geslacht 2019.

	Totaal vrijwilligers	Zorg en Welzijn
Totaal (mannen + vrouwen)	46,7	7,8
Mannen	45,5	5,0
Vrouwen	47,9	10,5
15-25 jaar	44,8	4,7
25-35 jaar	42,3	4,6
35-45 jaar	54,7	5,1
45-55 jaar	53,4	7,7
55-65 jaar	46,2	11,3
65-75 jaar	47,7	13,3
75-plus	31,7	7,9

Referenties

CBS StatLine. Sociale contacten en maatschappelijke participatie. Mei 2020.

Dashboard

Inleiding

Indicatoren

Overall indicator

Actielijn 1

Ondersteuning en zorg thuis

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 2

Mantelzorgers en vrijwilligers

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 3

Wonen

Uitkomst

Proces

Verhalend

Beschouwing

Bijlage

18. Het potentieel aantal mantelzorgers in krimpgebieden

13,7

Monitor 2019: 13,7

Bron: CBS Bevolkingsstatistiek
Jaar: 2019

Beschrijving

Net als in de monitor Langer Thuis 2019 zijn er peiljaar 2019 in de krimpregio's 13,7 personen van 50-75 jaar voor één 85-plusser. Deze verhouding tussen 50-75 jarigen en 85 plussers is een veel gebruikte indicator voor het aantal potentiële mantelzorgers. Dit wordt de oldest-old support ratio (oosr) genoemd. Deze indicator wordt gebruikt als maat voor hoeveel mensen potentieel in staat zijn informele zorg te bieden aan één 85-plusser. De meeste mantelzorgers zijn tussen de 50 en 75 jaar oud en de mensen die mantelzorg nodig hebben zijn veelal 85 jaar of ouder. In Nederland is deze verhouding 14,6 personen van 50-75 jaar op één 85-plusser.

Aansluiting Programma Langer Thuis

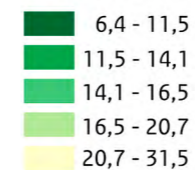
Deze indicator geeft inzicht in de uitwerking van doelstelling 1 van actielijn 2: *Verbeteren van maatschappelijke bewustwording over mantelzorg, met bijbehorende acties.*

Verdieping

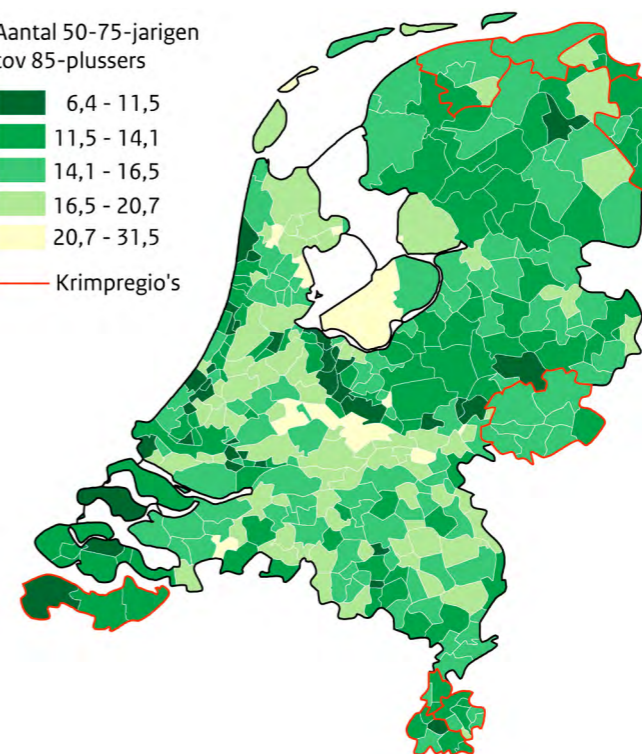
Nederland kent negen krimpgebieden met in totaal 40 gemeenten (1-1-2019). Dit zijn regio's die kampen met bevolkingsdaling en vergrijzing van de bevolking. De oldest-old support ratio in de krimpregio's op basis van bevolkingsprognose cijfers voor 2040 laat zien dat de verhouding tussen aantallen mensen tussen de 50 en 75 jaar die potentieel in staat zijn informele zorg te bieden aan één 85-plusser in die regio's nog verder daalt (tabel 14 en figuur 8).

Figuur 8: Oldest-old support ratio per gemeente 2019.

Aantal 50-75-jarigen
tov 85-plussers

— Krimpregio's

Dashboard

Inleiding

Indicatoren

Overall indicator

Actielijn 1

Ondersteuning en zorg thuis

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 2

Mantelzorgers en vrijwilligers

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 3

Wonen

Uitkomst

Proces

Verhalend

Beschouwing

Bijlage

18. Het potentieel aantal mantelzorgers in krimpgebieden

13,7

Monitor 2019: 13,7

Bron: CBS Bevolkingsstatistiek
Jaar: 2019

Tabel 14: Oldest-old-support ratio in krimpregio's op basis van bevolkingsaantallen (2019) en bevolkingsprognose (2040) (Bron: CBS-Bevolkingsstatistiek en PBL/CBS regionale bevolkings- en huishoudensprognose 2019).

Regio	2019	2040
Achterhoek	14,5	5,5
Eemsdelta	13,8	5,1
Hoogeland	16,2	5,0
Maastricht-Mergelland	12,6	4,9
Noordoost Friesland	15,4	5,9
Oost-Groningen	13,5	6,0
Parkstad Limburg	13,7	5,5
Westelijke Mijnstreek	13,4	5,1
Zeeuws-Vlaanderen	11,7	5,2
Totaal Krimpregio	13,7	5,4
Totaal Nederland	14,6	6,4

Referenties

Rijksoverheid. Indeling gemeenten krimpregio's en anticipeerregio's per 1 januari 2019.

23-1-2019.

CBS StatLine. Bevolkingstatistiek; kerncijfers. Mei 2020.

CBS. PBL/CBS regionale bevolkings- en huishoudensprognose 2019-2050: belangrijkste uitkomsten. September 2019.

Dashboard

Inleiding

Indicatoren

Overall indicator

Actielijn 1

Ondersteuning en zorg thuis

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 2

Mantelzorgers en vrijwilligers

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 3

Wonen

Uitkomst

Proces

Verhalend

Beschouwing

Bijlage

19. Het aantal bereikte mantelzorgers via bewustwordingsactiviteiten

542

Monitor 2019: 580

Bron: Moeder aan de lijn/
HagensPR

Jaar: 2019

Beschrijving

Onder de naam Moeder aan de lijn worden meet-ups georganiseerd met als doel dat mantelzorgers elkaar kunnen ontmoeten en 'empoweren'. Voor 2019-2020 zijn 28 meet-ups gepland. Tot maart 2020 hebben 8 meet-ups plaatsgevonden (figuur 9). Deze 8 meet-ups die al zijn georganiseerd hadden in totaal 542 deelnemers. Door de coronacrisis zijn de overige meet-ups on-hold gezet. Van de 20 meet-ups die nog op de planning staan, is er één gericht op de jonge mantelzorger. Deze zal plaatsvinden in Eindhoven. Daarnaast worden er zes specials georganiseerd gericht op werk en mantelzorg. In juni 2020 heeft een eerste online meet-up plaatsgevonden, omdat door de Corona-maatregelen de meet-ups stil waren gelegd. Eventueel worden er meerdere online bijeenkomsten gehouden. In de derde monitor zal hier over worden gerapporteerd.

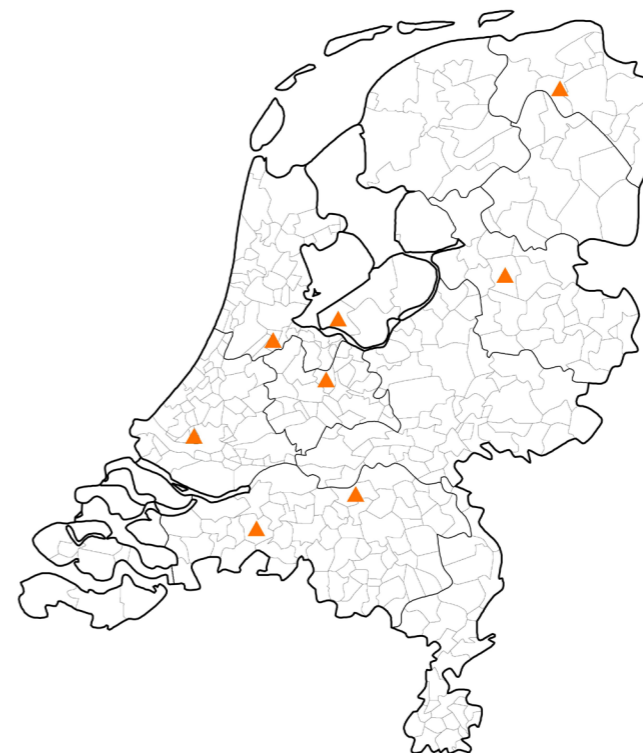
Aansluiting Programma Langer Thuis

Deze indicator geeft inzicht in de uitwerking van doelstelling 1 van actielijn 2: *Verbeteren van maatschappelijke bewustwording over mantelzorg.*

Verdieping

Bovengenoemde bijeenkomsten zijn bedoeld voor mantelzorgers, om met elkaar het gesprek te voeren over wat mantelzorg betekent, waar men behoefte aan heeft en welke ondersteuning er allemaal mogelijk is, onder leiding van Eric Corton en Hadassah de Boer. Rode draad van het gesprek is de documentaire *Moeder aan de lijn*¹, waarin drie mantelzorgers worden gevolgd in hun dagelijks leven. Lokaal en nationaal werd een pr-campagne uitgevoerd om aandacht te genereren voor de meet-ups 2019-2020. Dit resulteerde o.a. in aandacht voor Moeder aan de lijn bij Nieuwsuur (NPO2) en Max Vandaag (NPO1; tabel 15).

Figuur 9: Geografische spreiding van de door New Amsterdam Film Company en Wijzelf georganiseerde Meet-Ups (8).

¹ <https://www.human.nl/moederaandelijn.html>

Dashboard

Inleiding

Indicatoren

Overall indicator

Actielijn 1

Ondersteuning en zorg thuis

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 2

Mantelzorgers en vrijwilligers

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 3

Wonen

Uitkomst

Proces

Verhalend

Beschouwing

Bijlage

19. Het aantal bereikte mantelzorgers via bewustwordingsactiviteiten

542

Monitor 2019: 580

Bron: Moeder aan de lijn/
HagensPR
Jaar: 2019

Tabel 15: Publicatieoverzicht Moeder aan de lijn.

	Print oplage	Online unieke views	Social media volgers	Radio / tv Luisteraars/kijkers	Totaal
Bereik	1.224.817	316.148	139.279	1.410.000	3.090.244

Referenties

HagensPR. Publicatie-overzicht 'Moeder aan de lijn'. April 2020.

NOS Nieuwsuur. Mantelzorgers onder druk: 'Als we op vakantie gaan, wordt het pas echt zwaar'. Februari 2020.

Tijd voor Max. Eric Corton in gesprek met mantelzorgers. Maart 2020.

Dashboard

Inleiding

Indicatoren

Overall indicator

Actielijn 1

Ondersteuning en zorg thuis

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 2

Mantelzorgers en vrijwilligers

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 3

Wonen

Uitkomst

Proces

Verhalend

Beschouwing

Bijlage

20. Het aantal gemeenten dat inzet op bewustwording van mantelzorgers als gevolg van bevindingen aanjager respijtzorg

101

Monitor 2019: nvt

Bron: Mantelzorg.nl
Jaar: 2020

Monitor 2020 ten opzichte van 2019

Ten opzichte van de eerste monitor is deze indicator gewijzigd. De oorspronkelijke indicator was: *Concrete actieplannen als gevolg van bevindingen van de landelijke aanjager respijtzorg*. De landelijke aanjager heeft 50 casussen in vier gemeenten geanalyseerd. De casussen betroffen mantelzorgers voor wie respijtzorg nodig was. Een van de aanbevelingen op basis van deze analyse was: sluit aan bij de landelijke campagne van Mantelzorg NL 2020 voor meer 'naamsbekendheid' en bewustwording. Naar aanleiding van deze aanbeveling is de indicator vervangen door: *Het aantal gemeenten dat inzet op bewustwording van mantelzorgers als gevolg van bevindingen landelijk aanjager respijtzorg*.

Beschrijving

Op 28 mei 2020 is de campagne 'Deel je zorg' gestart. Gemeenten kunnen 'mantelzorg-tassen' aanvragen voor de mantelzorgers. Het aanvragen van een tas geeft aan dat gemeenten gericht beleid voeren op mantelzorgers. Een of meerdere organisaties in 101 gemeenten hebben een aanvraag gedaan (peildatum 31 mei 2020). In totaal zijn er 25.000 tassen aangevraagd waarvan de meeste in Brabant zijn aangevraagd (9000) (figuur 10). De tassen zijn gevuld met informatie en een mantelzorgspel en kunnen aangevuld worden met regionale of lokale informatiemiddelen.

Aansluiting Programma Langer Thuis

Deze indicator geeft inzicht in de ontwikkelingen rondom doelstelling 2 van actielijn 2: *Ondersteuningsaanbod verbeteren en beter toegankelijk maken (inclusief respijtzorg)*.

Verdieping

De campagne 'Deel je zorg' bestaat uit drie doelgroepen:

- Jongere mantelzorgers
- Werkende mantelzorgers
- Oudere mantelzorgers

De campagne kent een viertal doelen:

Weten: mensen die nu mantelzorg verlenen weten dat (langdurige) zorg die je geeft aan een naaste het verlenen van mantelzorg is.

Weten: mensen die nu mantelzorg verlenen weten dat er ondersteuning beschikbaar is voor als het (te) zwaar wordt.

Voelen: mantelzorgers voelen dat ze in hun taak als mantelzorgers worden erkend en gewaardeerd.

Doen: mantelzorgers die voor een partner, ouder of kind zorgen en nog geen gebruikmaken van zorg en ondersteuning, zoeken hulp bij een goed loket op het moment dat de zorgtaak ontstaat of toe neemt.

Dashboard

Inleiding

Indicatoren

Overall indicator

Actielijn 1

Ondersteuning en zorg thuis

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 2

Mantelzorgers en vrijwilligers

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 3

Wonen

Uitkomst

Proces

Verhalend

Beschouwing

Bijlage

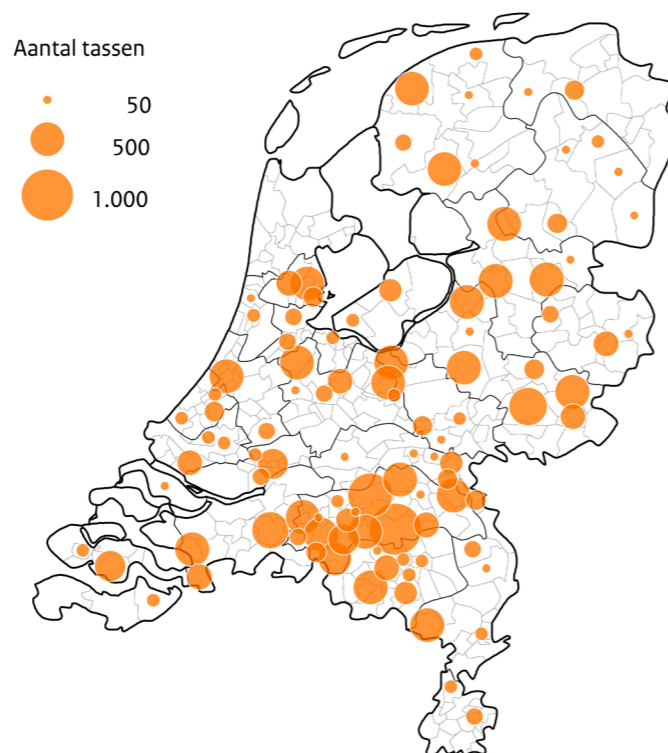
20. Het aantal gemeenten dat inzet op bewustwording van mantelzorgers als gevolg van bevindingen aanjager respijtzorg

101

Monitor 2019: nvt

Bron: Mantelzorg.nl
Jaar: 2020

Figuur 10: Gemeenten met aanvragen (aantal tassen) voor de campagne 'Deel je zorg'.

Referenties

Clémence Ross. Rapport 'anjager respijtzorg'. Januari 2020.

Dashboard

Inleiding

Indicatoren

Overall indicator

Actielijn 1

Ondersteuning en zorg thuis

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 2

Mantelzorgers en vrijwilligers

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 3

Wonen

Uitkomst

Proces

Verhalend

Beschouwing

Bijlage

21. Het aantal pilots logeertzorg die zijn opgezet door VWS, gemeenten en zorgaanbieders

10

Monitor 2019: 10

Bron: Ministerie van VWS
Jaar: april 2018 tm maart 2019

Monitor 2020 ten opzichte van 2019

Ten opzichte van de eerste monitor is dit cijfer nog steeds geldig. In de derde monitor in 2021 zal een nieuw cijfer beschikbaar zijn voor deze indicator. Beschrijving en verdieping van deze indicator is wel aangevuld met nieuwe informatie.

Beschrijving

Het Ministerie van VWS heeft 10 gemeenten geselecteerd als pilotproject voor logeertzorg (vorm van respijtzorg). Deze pilotperiode liep van april 2019 en eindigde in maart 2020 (figuur 11). De aanvragende pilotgemeente kreeg eenmalig een bedrag tussen de €50.000 en €100.000 beschikbaar gesteld om in te zetten ten behoeve van logeertzorg. Door logeertzorg kunnen ouderen die thuis zorg krijgen van bijvoorbeeld een partner tijdelijk in een zorginstelling 'logeren' zodat de mantelzorger even op adem kan komen en ontlast wordt. Van deze 10 gaan 3 pilots (Helmond, Zeist en Hoeksche Waard) verder met een intensievere variant.

Aansluiting Programma Langer Thuis

Deze indicator geeft inzicht in de uitwerking van doelstelling 2 van actielijn 2: *Ondersteuningsaanbod verbeteren en beter toegankelijk maken (inclusief respijtzorg).*

Verdieping

Tijdens de pilotperiode is informatie verzameld over deze 10 deelnemende pilots.

Samenvatting: Behoeft, gebruik en effect van logeertzorg

- Kleine behoefte (22,4%) aan structurele logeertzorg (landelijk behoefte onderzoek)
- Behoeft neemt toe na positieve ervaring met logeertzorg (onderzoek mantelzorgers en ontvangers)
- Mantelzorgers en ontvangers tevreden over de logeervoorzieningen binnen de pilots
- Divers aanbod aan activiteiten wordt wel eens gemist
- Behoeft laag aan structurele logeertzorg aantal dagen per week
- Behoeft aan flexibel gebruik van logeertzorg

Samenvatting: Organisatie, financiering en samenwerking rond logeertzorg

- Veel verschillende vormen van logeertzorg: geen blauwdruk
- Aanwijzen van verschillende elementen om keuzes te maken: Doelgroep, Locatie, Schaalgrootte, Toeleiding
- Vooraf bepalen van doel: voor wie bieden we dit product aan?
- Deze afspraken samen maken met samenwerkingspartners in de uitvoering, op beleidsniveau en op het bestuurlijke niveau van zorgaanbieders, gemeenten en zorgverzekeraars

Dashboard

Inleiding

Indicatoren

Overall indicator

Actielijn 1

Ondersteuning en zorg thuis

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 2

Mantelzorgers en vrijwilligers

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 3

Wonen

Uitkomst

Proces

Verhalend

Beschouwing

Bijlage

21. Het aantal pilots logeertzorg die zijn opgezet door VWS, gemeenten en zorgaanbieders

10

Monitor 2019: 10

Bron: Ministerie van VWS
Jaar: april 2018 tm maart 2019

Aanbevelingen

Op basis van de inventarisatie zijn er op drie niveaus aanbevelingen gedaan:

Operationeel niveau	Samenwerkingsniveau	Stelselniveau
Goed georganiseerde triage	Regionale samenwerking	Verminderen van administratieve belasting
Bekendheid voor logeertzorg	Sluit aan bij de regionale coördinatiefunctie	Kijk op stelselniveau naar afbakening van de doelgroep
Afbakening van de doelgroep	Streef naar een 'fair share'-verdeling van kosten	'Bulk' afspraken van de zorgaanbieders met zorgverzekeraars
Eén toegang	Heldere samenwerkingsafspraken	

Figuur 11: Geografische spreiding van de pilots logeertzorg.

Referenties

Ministerie van VWS. Start pilots logeertzorg om mantelzorgers te ontlasten. April 2019.
Movisie. Pilots logeertzorg. Over behoefte, gebruik en aanbod van logeertzorg. Mei 2020, Den Haag.

Dashboard

Inleiding

Indicatoren

Overall indicator

Actielijn 1

Ondersteuning en zorg thuis

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 2

Mantelzorgers en vrijwilligers

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 3

Wonen

Uitkomst

Proces

Verhalend

Beschouwing

Bijlage

22. Het aantal pilots sociale benadering dementie door VWS, gemeenten, zorgaanbieders

4

Monitor 2019: 4

Bron: Ministerie van VWS
Jaar: 2018

Monitor 2020 ten opzichte van 2019

Ten opzichte van de eerste monitor is dit cijfer nog steeds geldig. Het aantal gemeenten dat verbonden blijft aan de originele vorm van de 'sociale benadering' dementie blijft 4. Er wordt nagedacht over uitbreiding met als doel breder kijken, zodat meer gemeenten aan de slag kunnen met het concept 'sociale benadering dementie'. Over eventuele uitbreiding van het aantal gemeenten zal in de derde monitor in 2021 gerapporteerd worden.

Beschrijving

Het Ministerie van VWS heeft 4 gemeenten in 2018 geselecteerd voor subsidiëring van pilotprojecten 'sociale benadering dementie' voor de duur van vier jaar. Deze projecten zijn van start gegaan in januari 2019 (figuur 12).

De focus van de pilotprojecten sociale benadering dementie ligt op de psychosociale ondersteuning van cliënten en hun mantelzorgers en heeft een gefaseerde aanpak. De 1e fase van de projecten betreft een scan. Deelnemende gemeenten gaan in gesprek met mensen met dementie en naasten over wat zij van het huidige aanbod vinden en wat hun on vervulde behoeften zijn. Het startpunt van de projecten is hiermee de behoefte van mensen met dementie en hun naasten. De 2e fase van de projecten betreft het invullen van financiële randvoorwaarden & monitoring. De 3e fase richt zich op het opzetten en uitvoeren van pilots; de 4e fase op het uitrollen van succesvolle initiatieven.

Aansluiting Programma Langer Thuis

Deze indicator geeft inzicht in de uitwerking van doelstelling 2 van actielijn 2: *Ondersteuningsaanbod verbeteren en beter toegankelijk maken (inclusief respijtzorg).*

Verdieping

In de deelnemende gemeenten zijn zorgaanbieders, zorgkantoren en zorgverzekeraars goed aangehaakt. De scans in de 1e fase vinden plaats in wijken met diverse bewoners. Zo zijn deze uitgevoerd in wijken waar relatief veel ouderen wonen, maar ook in wijken met mensen met een migratie achtergrond of wijken waar relatief veel armoede heerst. De eerste scans tonen aan dat de vraag afwijkt van het aanbod in de wijk. De resultaten geven aan dat er vooral (andere) behoefte is aan hulp, meer diversiteit in de dagbesteding en meer hulp in de laatste fase van dementie (rouw/verlies). De overtuiging heerst in alle 4 gemeenten dat indien mensen zich thuis comfortabel / veilig voelen en de 'mantelzorggids' ingebed wordt, dit veel positieve resultaten oplevert.

Dashboard

Inleiding

Indicatoren

Overall indicator

Actielijn 1

Ondersteuning en zorg thuis

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 2

Mantelzorgers en vrijwilligers

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 3

Wonen

Uitkomst

Proces

Verhalend

Beschouwing

Bijlage

22. Het aantal pilots sociale benadering dementie door VWS, gemeenten, zorgaanbieders

4

Monitor 2019: 4

Bron: Ministerie van VWS
Jaar: 2018

Figuur 12: Geografische spreiding van gemeenten met gesubsidieerde pilotprojecten sociale benadering dementie.

Referenties

Kamerbrief over Voortgang (casemanagement) dementie. 6-7-2018.

ZorgenZ. Vier gemeenten starten sociale trials dementie. Oktober 2018.

Dashboard

Inleiding

Indicatoren

Overall indicator

Actielijn 1

Ondersteuning en zorg thuis

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 2

Mantelzorgers en vrijwilligers

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 3

Wonen

Uitkomst

Proces

Verhalend

Beschouwing

Bijlage

23. Het aantal lokale pilots dat is opgestart naar aanleiding van het programma In voor Mantelzorg

11

Monitor 2019: nvt

Bron: In voor Mantelzorg
(Movisie/Vilans)
Jaar: 2020

Beschrijving

In 11 lokale lerende praktijken (figuur 13) werken organisaties uit zorg en welzijn en gemeenten uit een regio sinds september 2019 samen bij de aanpak van hun vraagstukken op het gebied van samenwerking en mantelzorgondersteuning. De 11 lerende praktijken hebben elk drie tot vijf onderwerpen uitgekozen waar zij mee aan de slag gaan (de ontwerp vragen) tot april 2021. Op elk onderwerp worden in de praktijk één of meer experimenten uitgevoerd.

'In voor mantelzorg-thuis' wil bijdragen aan een betere ondersteuning van mantelzorgers van ouderen in de thuissituatie, zodat zij het zorgen langer kunnen volhouden. Uit deskresearch en panelgesprekken zijn drie prangende vragen van mantelzorgers naar voren gekomen. Die zijn het uitgangspunt bij alles wat we doen:

1. Hoe zorg ik voor mijn naaste samen met beroepskrachten?
2. Hoe houd ik het zorgen voor mijn naaste vol?
3. Hoe geef ik op een goede manier zorg en ondersteuning aan mijn naaste?

Aansluiting Programma Langer Thuis

Deze indicator geeft inzicht in de uitwerking van doelstelling 3 van actielijn 2: *Samenwerking formele en informele zorg versterken*.

Verdieping

In de lokale lerende praktijken zijn nu 171 deelnemers bekend (tabel 16). Elke praktijk heeft een overkoepelend kernthema vastgesteld waar ze mee aan de slag gaan. Onder elk kernthema zijn enkele ontwerp vragen geformuleerd, die richting geven aan de uitvoer van experimenten. Er zijn nu vijfendertig ontwerp vragen geformuleerd.

Figuur 13: Spreiding van de lokale lerende praktijken.

Dashboard

Inleiding

Indicatoren

Overall indicator

Actielijn 1

Ondersteuning en zorg thuis

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 2

Mantelzorgers en vrijwilligers

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 3

Wonen

Uitkomst

Proces

Verhalend

Beschouwing

Bijlage

23. Het aantal lokale pilots dat is opgestart naar aanleiding van het programma In voor Mantelzorg

11

Monitor 2019: nvt

Bron: In voor Mantelzorg
(Movisie/Vilans)
Jaar: 2020

Tabel 16: Deelnemers aan de lerende praktijken van In voor Mantelzorg Thuis, gegroepeerd op basis van de organisatie waar de deelnemer actief is (NVO = Niet verbonden aan organisatie).

Organisatie	Aantal	Organisatie	Aantal
(Thuis)zorgorganisatie	46	Zorgorganisatie	4
Gemeente	24	Belangenbehartiging	3
Vrijwilligersorganisatie	20	Mantelzorgsteunpunt	3
Welzijnsorganisatie	17	GGZ organisatie	2
(Ex-) Mantelzorger NVO	10	Netwerkorganisatie	2
Mantelzorgorganisatie	10	Vrijwilliger NVO	2
Huisartspraktijk	7	Ondernemer	1
		Totaal*	151

*Van de 171 deelnemers, is van 151 deelnemers informatie bekend

Referenties

Movisie/Vilans. In voor mantelzorg. Juni 2019.

Movisie/Vilans. In voor mantelzorg. Lerende praktijken. Juni 2020.

Dashboard

Inleiding

Indicatoren

Overall indicator

Actielijn 1

Ondersteuning en zorg thuis

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 2

Mantelzorgers en vrijwilligers

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 3

Wonen

Uitkomst

Proces

Verhalend

Beschouwing

Bijlage

24. Het aantal bewonersinitiatieven in het domein Zorg en Welzijn

536

Monitor 2019: 536

Bron: www.nlzve.nl
Jaar: 2017

Monitor 2020 ten opzichte van 2019

Ten opzichte van de eerste monitor is dit cijfer nog steeds geldig. In de derde monitor in 2021 zal een nieuw cijfer beschikbaar zijn voor deze indicator. De beschrijving en verdieping van deze indicator zijn wel aangevuld met nieuwe informatie.

Beschrijving

In 2017 waren 536 lokale bewonersinitiatieven bekend. Nederland staat voor een enorme uitdaging om de zorg voor kwetsbare inwoners op een duurzame wijze te organiseren. Gelukkig is er een grote mate van bereidheid van burgers om meer zelf voor de ouderen en andere kwetsbare inwoners te gaan zorgen.

Het is een bewonersinitiatief als:

1. het een lokaal initiatief is
2. bewoners zelf een belangrijke rol spelen
3. het initiatief gericht is op het verbeteren van de onderlinge steun en contacten binnen wijk, buurt of dorp

Aansluiting Programma Langer Thuis

Deze indicator geeft inzicht in de uitwerking van doelstelling 3 van actielijn 2: *Samenwerking formele en informele zorg versterken*.

Verdieping

Lokale bewonersinitiatieven zijn uitingen van een betrokken samenleving rondom de oudere inwoner. De basis is sociale samenhang binnen wijken en dorpen, burens die elkaar helpen en ondersteunen. Ze noemen zich onder andere zorgcoöperaties, naobezorgpunten of stadsdorpen. Zij nemen het heft in eigen hand en gaan de zorg en ondersteuning organiseren voor ouderen en andere kwetsbare inwoners van hun wijk of dorp. Dit doen zij met vrijwillige inzet, maar in veel gevallen ook met professionals, waarbij de dorps- of wijkondersteuner een belangrijke spilpositie inneemt.

Van de 536 initiatieven in 2017 waren er 51 in een verkennende fase of in oprichting.

Leerprogramma en monitor bewonerscollectieven

Op het domein van zorg, welzijn en (samen) wonen is er een toename van het aantal initiatieven de afgelopen jaren. Deze initiatieven willen van elkaar leren. Daarnaast is er behoefte aan inzicht in de aard en omvang van deze initiatieven. In de periode november 2019 tot en met oktober 2020 wordt een monitor ontwikkeld waarbij enerzijds gegevens worden verzameld en inzichtelijk worden gemaakt over de aard en omvang van de bewonerscollectieven. Anderzijds ligt de focus op het leren en reflecteren om zo de maatschappelijke meerwaarde te kunnen versterken. De basis van deze monitor is het bestaande overzicht van Nederland Zorgt Voor Elkaar (nlzve). Dit overzicht zal aan worden gevuld met nieuwe (of: nieuw gevonden) bewonerscollectieven. In de derde monitor Langer Thuis worden de resultaten van dit project beschreven.

Referenties

Nederland Zorgt Voor Elkaar. *Bewonersinitiatieven willen Duty to Involve voor gemeenten*. Mei 2019.

De organiserende burger. *Leerprogramma en monitor bewonerscollectieven*.

Projectvoorstel Door Nederland Zorgt Voor Elkaar, Vilans en Movisie. September 2019.

Dashboard

Inleiding

Indicatoren

Overall indicator

Actielijn 1

Ondersteuning en zorg thuis

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 2

Mantelzorgers en vrijwilligers

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 3

Wonen

Uitkomst

Proces

Verhalend

Beschouwing

Bijlage

25. Het aantal lokale pilots dat is opgestart naar aanleiding van het programma Samen Ouder Worden

38

Monitor 2019: 19

Bron: NOV
Jaar: 2019

Beschrijving

In het kader van het programma Samen Ouder worden zijn er 38 lokale pilots opgestart, in totaal op 35 plekken in Nederland (figuur 14). Ambitie van dit programma is dat ouderen met kwaliteit van leven en zinvol oud kunnen worden. In deze 38 pilots wordt aan deze ambitie gewerkt, samen met ouderen en met/door vrijwillige inzet. Medewerkers van elf deelnemende (landelijke) vrijwilligersorganisaties geven aan deze ambitie lokaal sturing, samen met Vereniging NOV. In totaal worden 40 lokale trajecten opgestart, naar verwachting worden in september 2020 worden de laatste twee lokale trajecten opgestart.

Zingeving is een belangrijke rode draad in het programma. Een belangrijk uitgangspunt in het programma is dat er niet óver ouderen wordt gepraat, maar mét ouderen in gesprek wordt gegaan. Ook met ouderen die niet tot 'the usual suspects' behoren. Deze inzet leidt tot (nieuwe) vormen van ouderenparticipatie, netwerkversterking en empowerment van ouderen.

Aansluiting Programma Langer Thuis

Deze indicator geeft inzicht in de uitwerking van doelstelling 3 van actielijn 2: *Samenwerking formele en informele zorg versterken*.

Verdieping

Samen Ouder Worden heeft gedurende 2019 steeds meer vaart, focus en verbinding gekregen. Lokaal is er een aantal eerste resultaten zichtbaar, met name op het vlak van coalitievorming en het ontwikkelen van een gezamenlijke ambitie of agenda. Daarnaast zijn er op diverse locaties waar in maart/april 2019 is gestart eerste (aanzetten tot) nieuwe activiteiten tot stand gekomen.

Het programma Samen Ouder Worden is een programma waarin samen wordt ontdekt wat werkt. Het programma brengt de programmamedewerkers in situaties waarin zij (veel) leren en ontwikkelen. Daarbij gaat het bijvoorbeeld om vraagstukken als: hoe kan er beter worden aangesloten op behoeften van ouderen? Hoe kan het samenspel tussen de

formele en de informele zorg beter worden ingericht? In het najaar van 2020 wordt voor het eerst de lokale monitor uitgezet om te zien wat lokaal werkt. Universiteit voor Humanistiek (UvH) doet promotieonderzoek naar betekenisvol contact tussen vrijwilliger en thuiswonende ouderen. De (eerste) resultaten van beide zullen in de derde monitor Langer Thuis (juni 2021) verwerkt worden.

Figuur 14: Gemeenten met lokale pilots binnen het programma Samen Ouder Worden.

Referenties

Vereniging NOV. Samen ouder worden. Waarde toevoegen door vrijwillige inzet. Mei 2020.

Dashboard

Inleiding

Indicatoren

Overall indicator

Actielijn 1

Ondersteuning en zorg thuis

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 2

Mantelzorgers en vrijwilligers

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 3

Wonen

Uitkomst

Proces

Verhalend

Beschouwing

Bijlage

26. Verhalen en ervaringen van mantelzorgers in het veld over overbelasting

Margreet, Anita

Beschrijving

Een deel van de mantelzorgers geeft aan dat zij zich ernstig belast voelen door de zorgtaken die zij uitvoeren. Het landelijk initiatief [Mijnkwaliteitvanleven.nl](https://mijnkwaliteitvanleven.nl) verzamelt verhalen en ervaringen van mensen met een chronische aandoening of beperking, ouderen en mantelzorgers over hun dagelijks leven.

Het verhaal van Margreet vertelt hoe zij het ervaart om voor haar moeder van 91 te zorgen: *“Ik behoor tot de sandwichgeneratie. Wij hebben de zorg voor onze kleinkinderen en voor onze ouders. Dat we het kunnen doen is een goed teken. Ik probeer om de dag te gaan. (...) Ik bel haar twee keer per dag, waar ik ook zit. (...) Ik voel me verantwoordelijk voor haar momenten van geluk. Dus ik ga niet heel graag ver weg.*

Ik zorg voor haar huishouden, de was, het eten en ik regel dingen. (...) Bij de apotheek moet ik de medicatie in de gaten houden. Het gaat vaak mis. Dan krijgt ze de verkeerde medicijnen mee en is ze een week van slag. Dat zijn pittige verantwoordelijkheden. Het gaat om dit soort dingen die in je hoofd blijven spelen, waar je lang mee bezig bent.

Ze heeft een alarmknop en als er iets is, worden we ingeseind. Dat zijn situaties waar je heel veel stress van hebt. Mijn telefoon ligt altijd stand-by en ik ben continu in opperste staat van paraatheid. (...) Ik heb gelukkig een man die heel rustig blijft. Daar heb ik veel steun aan. Af en toe zijn er periodes dat ik ontlast moet worden en dan gaat hij naar haar toe.”

Ook het verhaal van Anita, die zorgt voor haar man én moeder, laat zien hoe het is om mantelzorger te zijn: *“Als mantelzorger voor mijn man Fred (88) en mijn moeder (91) heb ik het altijd druk. Nu ik zelf een dagje ouder word, ben ik mijn taken bewust aan het afbouwen. Fred (...) werd 14 jaar geleden getroffen door een herseninfarct. Hierdoor heeft hij uitval aan de rechterzijde van zijn lichaam. In het begin had hij bij alles hulp nodig. (...) Gelukkig mocht ik het eerste half jaar (...) halve dagen werken. Later heb ik (...) gevraagd of ik vervroegd met pensioen kon, om meer tijd voor Fred te hebben.*

Inmiddels kan Fred binnenshuis aardig zelf uit de voeten. Hij heeft nu meer geestelijke dan lichamelijke zorg nodig, omdat hij zich snel onzeker voelt en emotioneler reageert. (...) Tot voor kort deed Fred (...) nog wat advieswerk (...). Hij merkte alleen dat het hem teveel belastte en daarmee mij ook, want ik moest hem steeds weer rustig zien te krijgen.

Naast Fred vraagt nu ook mijn moeder veel aandacht. (...) Sinds mijn vader is overleden, help ik haar met van alles. (...) Ik heb bij de gemeente aangegeven dat ik voor twee mensen mantelzorger ben, maar dat kan niet volgens hen. Het kleine jaarlijkse bedrag dat ik kreeg, is merkwaardig genoeg verlaagd van 100 naar 75 euro.

Zelf ben ik op een jaarlijks griepje na nooit ziek. Daar heb ik helemaal geen tijd voor. Je gaat gewoon door, je denkt er niet bij na. Wel merk ik dat ik een dagje ouder word. In plaats van 100 dingen op een dag kan ik er nog maar 50 doen.

Aansluiting Programma Langer Thuis

Deze indicator is illustratief voor het belang van actielijn 2: *Mantelzorgers en vrijwilligers in zorg & welzijn.*

Referenties

[Mijnkwaliteitvanleven.nl](https://mijnkwaliteitvanleven.nl). Mijn moeder en de sandwichgeneratie - Margreet (64). 12-2-2020 (bewerkt).

[Mijnkwaliteitvanleven.nl](https://mijnkwaliteitvanleven.nl). Mantelzorg voor twee - Anita (65). 27-12-2019 (bewerkt).

Dashboard

Inleiding

Indicatoren

Overall indicator

Actielijn 1

Ondersteuning en zorg thuis

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 2

Mantelzorgers en vrijwilligers

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 3

Wonen

Uitkomst

Proces

Verhalend

Beschouwing

Bijlage

27. Praktijkverhalen over het al dan niet voldoende aanwezig zijn van ondersteuningsaanbod in zorgtaken voor mantelzorgers

Beschrijving

Een groot deel van de mantelzorgers geeft aan bekend te zijn met het ondersteuningsaanbod voor mantelzorgers. Het landelijk initiatief [Mijnkwaliteitvanleven.nl](https://mijnkwaliteitvanleven.nl) verzamelt verhalen en ervaringen van mensen met een chronische aandoening of beperking, ouderen en mantelzorgers over hun dagelijks leven.

Mantelzorgers Joke vertelt over ervaringen in de zorg voor haar man Kees: “Op zijn 75^e kreeg mijn man Kees de diagnose Alzheimer. Ik heb hem zeven jaar liefdevol thuis verzorgd. Tijdens zijn laatste maanden woonde hij in een verpleeghuis. Ik mis hem nog elke dag. Na een hersenvliesontsteking begon Kees ineens dingen te vergeten. (...) Ik herkende deze eerste tekenen van dementie van mijn moeder en schoonmoeder. Een test bij de geriater bevestigde mijn vermoeden: Kees had Alzheimer en ons leven zou drastisch gaan veranderen.

Via de geriater kregen we een indicatie voor een casemanager. Zij kwam regelmatig op bezoek om de situatie thuis te beoordelen. Haar focus lag vooral op mij: hield ik het nog wel vol? Ik voelde veel steun vanuit haar – en later vanuit haar collega. Om mij als mantelzorgers wat rust te geven, stelde ze voor dat Kees twee dagen per week naar een zorgboerderij zou gaan. (...) De dag dat Kees naar een verpleeghuis ging, was de verschrikkelijkste uit mijn leven. (...) Ik wilde alles zelf blijven doen en thuiszorg vond ik ook niet nodig. Na vele gesprekken met de huisarts, casemanager en WIJ Eindhoven was me duidelijk geworden dat de situatie kwetsbaar was. Als ik wegviel, zou er niemand voor Kees kunnen zorgen. Uiteindelijk stemde ik ermee in om een zorgindicatie op te laten stellen.”

Maria – zelf oma - blogt al geruime tijd over haar ervaringen als mantelzorgers voor haar moeder van 94: “ (...) 10 november is het de Dag van de Mantelzorg. Maar daaraan heb ik geen boodschap. Diverse clubs geven cursussen, nodigen je uit tot zelftest (...) en zijn al jaren druk met het uitdelen van kleine kadootjes (...). Alle hout snijdende mantelzorgerskadootjes zijn inmiddels weg (...). En als overwerkte mantelzorgers heb ik (...) geen tijd om op cursus te gaan. Bovendien vind ik dat de bedenkers van die cursussen (...) eerst (...) zelf in de leer moeten bij mantelzorgers. Die zijn de prof hier, die kennen het knallen van de zweep. Die hebben geen boodschap aan betutteling.

Joke, Maria

“Hoe blijf ik overeind?” is de (...) praktijk voor veel mantelzorgers (...). Voor sommigen geldt: geen eigen carrière, stoppen met de studie, onszelf, huisgenoten en vrienden verwaarlozend. (...) Zonder subsidie, toeslag of salaris werken wij ons uit de naad; zonder perspectief op promotie, hulp, of een jaarlijkse toelage.

Ik (...) ervaar (...) dat de kwaliteit van de zorg voor dementerenden achteruit gaat. Door de transformatie tot leerbedrijf gaan er meer tijdelijke medewerkers op de afdelingen werken, en dus vreemde gezichten, waar demente mensen juist behoefte hebben aan herkenning en dezelfde gezichten. Wat mij (...) zorgen baart en noopt vaak op bezoek te gaan bij mijn moeder. Ik moet voor mijn gevoel de regie houden en in gesprek blijven met de managers...”

Aansluiting Programma Langer Thuis

Deze indicator is illustratief voor het belang van actielijn 2: Mantelzorgers en vrijwilligers in zorg & welzijn.

Referenties

[Mijnkwaliteitvanleven.nl](https://mijnkwaliteitvanleven.nl). Zorg uit handen geven – Joke (78). 10-9-2019 (bewerkt).

[Mijnkwaliteitvanleven.nl](https://mijnkwaliteitvanleven.nl). Wij mantelzorgers. 9-11-2019 (bewerkt).

Dashboard

Inleiding

Indicatoren

Overall indicator

Actielijn 1

Ondersteuning en zorg thuis

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 2

Mantelzorgers en vrijwilligers

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 3

Wonen

Uitkomst

Proces

Verhalend

Beschouwing

Bijlage

28. Het percentage 75-plussers dat aangeeft dat hun huidige woning geschikt is

81%

Monitor 2019: 81%

Bron: Mijinkwaliteitvanleven.nl
Jaar: 02-2019 t/m 01-2020

Beschrijving

Net als in de Monitor Langer Thuis 2019, is het percentage 75-plussers dat aangeeft dat hun woning bij hun huidige leven past 81%. Deelnemers kregen de vraag voorgelegd: 'Past uw woning bij uw huidige leven (persoonlijke situatie en gezondheid)?'.

Het landelijk initiatief [Mijinkwaliteitvanleven.nl](https://mijinkwaliteitvanleven.nl) vraagt door middel van een online vragenlijst mensen met een chronische aandoening of beperking, ouderen en mantelzorgers naar hun persoonlijke situatie, mogelijkheden en beperkingen.

Aansluiting Programma Langer Thuis

Deze indicator geeft inzicht in de uitwerking van doelstelling 1 van actielijn 3: *Het in beeld brengen van de lokale woonopgave voor ouderen.*

Verdieping

In totaal gaf 19% van de 75-plussers aan dat hun huidige woning niet of slechts deels bij hun huidige leven past (tabel 17).

Tabel 17: Onderverdeling van percentage 75-plussers die geschiktheid van hun woonsituatie beoordelen.

Past uw woning bij uw huidige leven (persoonlijke situatie en gezondheid)? (n=1.998)	Percentage
Ja	81,4
Nee	3,8
Deels	14,8

Referenties

Patiëntenfederatie. Wat is voor mensen belangrijk? Verhalen uit een veranderend zorglandschap. Beleidsrapportage 8. Mei 2020.

Dashboard

Inleiding

Indicatoren

Overall indicator

Actielijn 1

Ondersteuning en zorg thuis

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 2

Mantelzorgers en vrijwilligers

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 3

Wonen

Uitkomst

Proces

Verhalend

Beschouwing

Bijlage

29. Aantal gemeenten dat bij de prestatieafspraken aparte afspraken heeft gemaakt over ouderenhuisvesting

292

Monitor 2019: 143

Bron: Monitor
Prestatieafspraken
Jaar: 2020

Beschrijving

Op peildatum 1 mei 2020 hebben 292 gemeenten in Nederland prestatieafspraken gemaakt over toegankelijk wonen. Het betreft afspraken tussen woningcorporaties, gemeenten en huurdersorganisaties met een geldigheid in 2020. Meegeteld worden:

1. *nieuw gesloten overeenkomsten met geldigheid alleen in 2020;*
2. *nieuw gesloten overeenkomst met geldigheid in 2020 en verder;*
3. *eerder gesloten overeenkomst met een doorlopende geldigheid tot en met eind 2020.*

Het huidige kerncijfers is niet goed te vergelijken met het kerncijfer uit de vorige monitor (143), aangezien de derde groep overeenkomsten (eerder gesloten overeenkomst met een doorlopende geldigheid) niet in het vorige kerncijfer waren opgenomen.

Aansluiting Programma Langer Thuis

Deze indicator geeft inzicht in de uitwerking van doelstelling 1 van actielijn 3: *Het in beeld brengen van de lokale woonopgave voor ouderen.*

Verdieping

Wonen met zorg en ouderenhuisvesting is door de Minister van Wonen en Rijksdienst aangemerkt als een van de vier volkshuisvestelijke prioriteiten voor de periode 2016-2019, zoals geformuleerd in de Kamerbrief van 22-6-2015.

Afspraken met betrekking tot ouderenhuisvesting kunnen bijvoorbeeld gaan over de voorraad nulredenwoningen of aanpassingen in bestaande woningen (die ouderen in staat stellen langer zelfstandig te wonen) van woningcorporaties, het inzetten van een 'seniorenmakelaar' om het verhuizen en doorstromen gemakkelijker en aantrekkelijker te maken, of over het beschikbaar stellen van maatschappelijk vastgoed ten behoeve van het samen wonen in de wijk.

Referenties

Companen. Monitor Prestatieafspraken 2018. Arnhem. April 2018.

Kamerbrief Prioriteiten volkshuisvesting. 22-6-2019.

RIGO. Afspraken over fysieke toegankelijkheid. Analyse van de prestatieafspraken 2020. Amsterdam. Mei 2020.

Dashboard

Inleiding

Indicatoren

Overall indicator

Actielijn 1

Ondersteuning en zorg thuis

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 2

Mantelzorgers en vrijwilligers

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 3

Wonen

Uitkomst

Proces

Verhalend

Beschouwing

Bijlage

30. Aantal (nieuwe) locaties van vernieuwende woon(zorg)vormen voor ouderen

1.903

Monitor 2019: nvt

Bron:
Monitorgeclusterdwoenen.nl
Jaar: 2020

Beschrijving

Het doel van deze indicator is inzicht te krijgen in het (nieuwe) aanbod van vernieuwende woon(zorg)vormen voor ouderen. Er is een nulmeting uitgevoerd in Nederland om de stand en ontwikkeling van het aantal geclusterde woon(zorg)vormen per gemeente in beeld te brengen. Uit de nulmeting - met een respons van 66% van de Nederlandse gemeenten - blijkt dat er op peildatum 1 mei 2020 1.903 locaties in Nederland zijn die vallen binnen het aanbod van geclusterde woon(zorg)vormen. Deze 1.903 locaties herbergen samen 91.467 wooneenheden.

Aansluiting Programma Langer Thuis

Deze indicator geeft inzicht in de uitwerking van doelstelling 2 van actielijn 3: *Het vergroten van het aanbod van (geclusterde) woon(zorg)vormen voor ouderen.*

Verdieping

Het totaal van 91.467 wooneenheden, verdeeld over 1.903 verschillende locaties, is uit te splitsen naar type en soort eigenaar en naar soort woon(zorg)vorm. Tabel 18 laat zien dat veruit de meeste wooneenheden binnen geclusterde woon(zorg)vormen gerealiseerd zijn binnen wooncomplexen (ruim 76 duizend). Bijna driekwart van alle geclusterde woon(zorg)vorm wooneenheden hebben een corporatie als eigenaar (ruim 68 duizend).

Tabel 18: Aantal woon(zorg)vorm wooneenheden, uitgesplitst naar type eigenaar en soort woon(zorg)vorm.

Woon(zorg)-vorm	Corporatie-bezit	Particulier bezit/koop	Particulier bezit/huur	Overig/onbekend
Cluster in één woning	63	205	0	0
Cluster in complex	68.529	3.947	931	3.182
Meerdere woningen in de wijk	1.469	0	0	25
Overig / onbekend	9.782	351	87	2.896
Totaal	79.843	4.503	1.018	6.103

Referenties

RIGO. Monitorgeclusterdwoenen.nl. Mei 2020.

Dashboard

Inleiding

Indicatoren

Overall indicator

Actielijn 1

Ondersteuning en zorg thuis

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 2

Mantelzorgers en vrijwilligers

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 3

Wonen

Uitkomst

Proces

Verhalend

Beschouwing

Bijlage

31. Aantal gebiedscoalities dat meedoet met innovatieprogramma Langer thuis-inclusieve wijk

22

Monitor 2019: 24

Bron: Platform 31
Jaar: 2020

Beschrijving

Op peildatum 1 mei 2020 nemen 22 gebiedscoalities deel aan het innovatieprogramma Langer thuis – Inclusieve wijk (figuur 15). Het programma ontwikkelt met de gebieden de bouwstenen voor goed wonen, een ondersteunende sociale en fysieke leefomgeving en nabijheid van voorzieningen. De coalities bestaan uit gemeenten, corporaties, zorginstellingen, welzijnsorganisaties en vertegenwoordigers van bewoners.

Aansluiting Programma Langer Thuis

Deze indicator geeft inzicht in de uitwerking van doelstelling 3 van actielijn 3: *Ertoe bijdragen dat minder mensen in een ongeschikte woning wonen.*

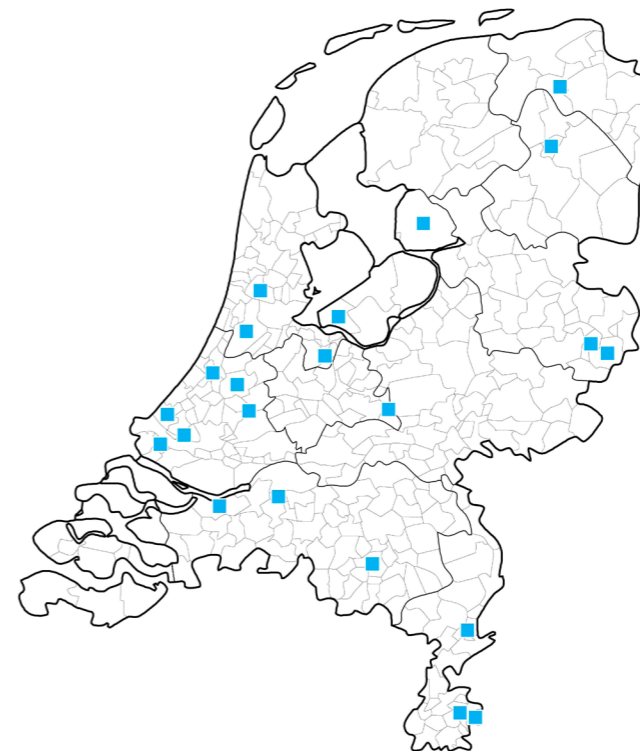
Verdieping

De gebiedscoalities worden vanaf mei 2019 gedurende twee jaar begeleid bij het realiseren van ambities op vijf innovatiethema's in hun buurt, dorp of wijk:

1. *Wonen2050*: Hoe maken we de bestaande voorraad levensloopbestendig en passen we technologie toe?
2. *Woonvarianten senioren*: Nieuwe woonvormen voor senioren; in nieuwbouw maar ook in de bestaande woningvoorraad.
3. *Buurt voor iedereen*: Hoe ondersteun je ontmoeting in de wijk en welke fysieke omgeving faciliteert goed samen leven in de wijk?
4. *Voorzieningen*: Welk (professioneel) voorzieningenaanbod op wijkniveau is gewenst voor mensen met een ondersteunings-vraag?
5. *Innovatief organiseren*: hoe faciliteren we de doelgroep en hun leefwereld en hoe kunnen we goed met bewoners samenwerken; hoe maken we het thema urgent en krijgen we een gedeelde opgave en aanpak?

Tabel 19 laat zien dat de meeste coalities aan de slag zijn gegaan met twee of meer innovatiethema's (13 van de 22).

Figuur 15: Geografische spreiding gebiedscoalities in het innovatieprogramma Langer thuis-inclusieve wijk.

Dashboard

Inleiding

Indicatoren

Overall indicator

Actielijn 1

Ondersteuning en zorg thuis

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 2

Mantelzorgers en vrijwilligers

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 3

Wonen

Uitkomst

Proces

Verhalend

Beschouwing

Bijlage

31. Aantal gebiedscoalities dat meedoet met innovatieprogramma Langer thuis-inclusieve wijk

22

Monitor 2019: 24

Bron: Platform 31
Jaar: 2020

Tabel 19: Onderverdeling van innovatiethema's onder gebiedscoalities naar hoofd- of extra thema.

	Hoofd-thema	Extra thema 1	Extra thema 2	Extra thema 3
Wonen2050	6	1	0	0
Woonvarianten senioren	5	1	0	0
Buurt voor iedereen	6	5	0	0
Voorzieningen	5	0	1	0
Innovatief organiseren	0	6	2	1
Totaal	22	13	3	1

Referenties

Platform 31. Langer thuis: van seniorenhub en het virtuele verzorgingshuis 2.0. Mei 2019.

Platform 31. Innovatieprogramma Langer thuis – Inclusieve wijk. Mei 2020.

Dashboard

Inleiding

Indicatoren

Overall indicator

Actielijn 1

Ondersteuning en zorg thuis

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 2

Mantelzorgers en vrijwilligers

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 3

Wonen

Uitkomst

Proces

Verhalend

Beschouwing

Bijlage

32. Het aantal toegekende subsidie aanvragen Stimuleringsregeling Wonen en Zorg

24

Monitor 2019: nvt

Bron: RVO

Jaar: 04-2019 t/m 04-2020

Beschrijving

Op peildatum 1 mei 2020 zijn er in totaal 42 subsidies verleend voor aanvragen in het kader van de Stimuleringsregeling Wonen en Zorg (SWZ).

De SWZ helpt initiatiefnemers bij de financiering van innovatieve woonvormen die wonen, ondersteuning en eventueel zorg combineren. Er is onder senioren namelijk een groeiende behoefte aan geclusterde woonvormen met levensloopbestendige of gemakkelijk aanpasbare woningen. Alleen blijft het huidige aanbod hiervan nog sterk achter bij de vraag. Ook vormt de financiering een belangrijk knelpunt bij de ontwikkeling en realisering.

Aansluiting Programma Langer Thuis

Deze indicator geeft inzicht in de uitwerking van doelstelling 1 van actielijn 3: *Het in beeld brengen van de lokale woonopgave voor ouderen.*

Verdieping

De SWZ verleent subsidies op basis van 3 fasen:

1. initiatiefase
2. planontwikkelfase
3. bouw- en nafaancieringsfase

De looptijd van de regeling is van april 2019 tot en met december 2021. Voor fase 1 is jaarlijks 1 miljoen euro beschikbaar; voor fase 2 jaarlijks een bedrag 15 miljoen euro; en voor fase 3 geldt voor 2020 een borgstellingsplafond van 81,6 miljoen euro.

In tabel 20 staat een overzicht van toegekende aanvragen naar jaar en fase. De planontwikkelfase en de bouw en nafaancieringsfase zijn in goed overleg met de banken aangepast en per april 2020 opengesteld voor het aanvragen van planontwikkelingen of borgstellingsaanvragen. Ten behoeve van de 24 toegekende aanvragen uit de initiatiefase is tot en met de peildatum een bedrag gemoeid van 380.217 euro.

Tabel 20: Overzicht van toegekende SWZ aanvragen naar fase en jaar

Aanvragen per fase	2019	2020	Totaal
1. Initiatiefase	11	13	24
2. Planontwikkelfase	nvt	0	0
3. Bouw- en nafaancieringsfase	nvt	0	0

Referenties

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland. Stimuleringsregeling Wonen en Zorg. Den Haag. Mei 2020.

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland. Voorlopige cijfers over subsidies verleend in het kader van SWZ. Den Haag. Mei 2020.

Dashboard

Inleiding

Indicatoren

Overall indicator

Actielijn 1

Ondersteuning en zorg thuis

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 2

Mantelzorgers en vrijwilligers

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 3

Wonen

Uitkomst

Proces

Verhalend

Beschouwing

Bijlage

33. Verhalen over de geschiktheid van de huidige woning van ouderen

Marry, To

Beschrijving

Het grootste deel van de 75-plussers geeft aan dat hun huidige woning geschikt is en past bij hun huidige leven. Een klein deel ervaart dat hun woning niet of slechts deels bij hun huidige leven past. Het landelijk initiatief Mijnkwaliteitvanleven.nl verzamelt verhalen en ervaringen van mensen met een chronische aandoening of beperking, ouderen en mantelzorgers over hun dagelijks leven. Marry (87) vertelt het volgende over haar woning:

“Hier in de flat is het gezellig. In dit appartement schijnt het zonnetje de hele dag. Het balkonnetje met de plantjes vind ik leuk en naast me is het rustig. Ik heb de ruimte hier en het is dicht bij het dorp. Er komen steeds meer bekenden om me heen wonen. Allemaal van het dorp. Af en toe drinken we koffie met elkaar. Het is geen verplichting. We spreken af zoals het past.

Een keer in de 14 dagen is er hulp. De rest houd ik zelf bij. Het voelt hier hartstikke veilig. We hebben met elkaar afgesproken dat we 's avonds de deur niet meer open doen tenzij we iemand verwachten. Pas was er controle van de brandtrap. Ik dacht: als er brand is laat ik me gewoon van het balkon in de bosjes rollen, haha. (...)

Ook het verhaal van To (77) laat zien hoe zij de geschiktheid van haar woning bij haar huidige leven ervaart:

“Twintig jaar geleden verhuisde ik op aanraden van mijn kinderen naar een aanleunwoning. Het aangrenzende verzorgingshuis is inmiddels opgeheven, maar ik woon hier goed (...). Voordat ik naar dit appartement verhuisde, woonde ik in een huis met een tuin van 40 meter diep. Dat vond ik heerlijk: ik heb groene vingers en kon alles nog zelf bijhouden. “Dat gaat straks niet meer moeder,” zeiden de kinderen. Ze wilden graag dat ik dichtbij de zorg zou wonen (...). Toen er in 1999 nieuwe aanleunwoningen gebouwd werden, schreef ik me daarvoor in en was ik als eerste aan de beurt. Ik koos een appartement met uitzicht op de bomen, de straat waar ik als kind al liep en de school waarop ik destijds zat.

Sinds 2016 (...) is mijn appartement dus geen aanleunwoning meer. Mijn kinderen stelden voor dat ik zou verhuizen naar een ander dorp waar nog wel zorgvoorzieningen zijn, maar dat zag ik niet zitten. Ik ben in dit dorp geboren en getogen en kan hier alles doen wat ik wil. Dat moet ik daar nog maar zien.

Om de veertien dagen heb ik hulp in de huishouding. Ook dat was een wens van mijn kinderen, want ik poets graag – iedere dag een beetje. Voordat de hulp komt, neem ik zelf stof af in het keukentje, de wc en de slaapkamer. De vloer en de woonkamer laat ik aan haar over. Toen ik laatst in het ziekenhuis lag, zei ze: “Nu merk ik wel wat je nog zelf doet!” Ik kan eigenlijk nog alles, al voel ik wel dat ik sneller moe word. Maar wat wil je als je 95 bent?”

Aansluiting Programma Langer Thuis

Deze indicator is illustratief voor het belang van actielijn 3: Wonen.

Referenties

Mijnkwaliteitvanleven.nl. Je moet het leven van de vrolijke kant bekijken - Marry (87). 11-6-2019 (bewerkt).

Mijnkwaliteitvanleven.nl. Dankbaar voor het leven – To (95). 18-6-2019 (bewerkt).

Dashboard

Inleiding

Indicatoren

Overall indicator

Actielijn 1

Ondersteuning en zorg thuis

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 2

Mantelzorgers en vrijwilligers

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 3

Wonen

Uitkomst

Proces

Verhalend

Beschouwing

Bijlage

34. Verhalen over hoe ouderen zichzelf voorbereiden op de woonsituatie als ze afhankelijker worden

Piet en Chris, Willem

Beschrijving

Ouderen gaan verschillend om met zichzelf voorbereiden op hun woonsituatie als ze afhankelijker worden. Een deel van de ouderen zorgt voor woningaanpassingen of verhuist naar een meer geschikte woning, of wil dit gaan doen. Een ander deel van de ouderen wil zich (nog) niet voorbereiden of vindt het moeilijk om zich voor te bereiden op de woon situatie als ze afhankelijker worden. Het landelijk initiatief [Mijnkwaliteitvanleven.nl](https://mijnkwaliteitvanleven.nl) verzamelt verhalen en ervaringen van mensen met een chronische aandoening of beperking, ouderen en mantelzorgers over hun dagelijks leven. Piet (89) en Chris (90) vertellen over de aanpassing van hun woning:

“In dit huis wonen we al 45 jaar. Het is een twee-onder-een-kap woning, met een mooie tuin aan beide zijdes. Piet is gek op tuinieren en dat is zichtbaar. We willen hier nooit meer weg. Je merkt wel dat de buurt verandert. We hebben nu nieuwe jonge burens. Gelukkig zijn ze erg vriendelijk en behulpzaam. Ik heb al meerdere knieoperaties achter de rug. (...) De orthopeed dacht goed vooruit en adviseerde ons een traplift. Hier maak ik veel gebruik van. Ook zware spullen gaan via de traplift naar boven.”

Afgezien van de huishoudelijke hulp die één keer in de 14 dagen langskomt, doen we eigenlijk alles nog zelf. We hebben een duidelijke taakverdeling en hebben het goed samen. Tot twee jaar geleden gingen we nog ieder jaar met onze caravan van maar liefst 5 meter op pad. We hebben samen heel Europa gezien. Dit zijn herinneringen die wij koesteren!”

Ook (77) heeft zich voorbereid op zijn situatie, zodat zijn woning past bij zijn huidige leven:

“Willem Spijker heeft sinds zijn 37e de diagnose ‘spierdystrofie’. Hij zou nog geen vijftig worden. Nu is hij 77, zit hij in een rolstoel en (...) woont hij samen met zijn vrouw Elly zelfstandig thuis in Bladel. Zeventien jaar geleden zijn ze getrouwd. Door de vele zorg die Willem nodig had, miste Elly haar privacy. Het stel dacht na over een oplossing en kwam op het idee om zelf een huis te bouwen waar ieder een eigen ruimte had. Rond 2002 maakte de architect een schets, in 2011 werd het huis gebouwd en sinds 2012 wonen ze er.”

“Het is levensloopbestendig, (...) apart en toch samen. Aan de zijkant van het huis – in Willem’s vleugel – is de ingang gebouwd. Parallel aan zijn vleugel ligt de woonkamer. Daarnaast ligt Elly’s vleugel. Vanuit de woonkamer gezien, zit dus aan weerszijden een deur naar een vleugel (...). Zo zijn beide gedeelten van de woonkamer af te sluiten.”

Ieder heeft in zijn gedeelte een slaapkamer, badkamer en kamer voor overige spullen. Bij Willem is alles aangepast aan zijn beperking. In de ‘extra kamer’ staat zijn voorraad zorgmateriaal en doen de huishoudelijke hulpen de was en de strijk. Willem: “Als ik zorg krijg, sluiten we mijn vleugel af van de woonkamer. Zo kan mijn vrouw ongestoord TV kijken en krijg ik ongestoord zorg.”

Aansluiting Programma Langer Thuis

Deze indicator is illustratief voor het belang van actielijn 3: Wonen.

Referenties

[Mijnkwaliteitvanleven.nl](https://mijnkwaliteitvanleven.nl). Aan de gang blijven - Piet (89) en Chris (90). 25-6-2019 (bewerkt).

[Mijnkwaliteitvanleven.nl](https://mijnkwaliteitvanleven.nl). Zo woont Willem (77) zelfstandig met spierdystrofie. 25-7-2019 (bewerkt).

Dashboard

Inleiding

Indicatoren

Overall indicator

Actielijn 1

Ondersteuning en zorg thuis

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 2

Mantelzorgers en vrijwilligers

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 3

Wonen

Uitkomst

Proces

Verhalend

Beschouwing

Bijlage

Beschouwing

Het Programma Langer Thuis streeft naar één verbindend doel: dat ouderen in hun eigen vertrouwde omgeving zelfstandig oud kunnen worden met een goede kwaliteit van leven. De acties die alle betrokken partijen samen hebben geformuleerd in het plan van aanpak worden vanaf najaar 2018 tot 2021 uitgevoerd. De Monitor Langer Thuis kan gezien worden als vinger-aan-de-pols waarmee gemonitord wordt of de ingezette acties effect sorteren. Daartoe is in juni 2019 de eerste Monitor Langer Thuis gepubliceerd als nulmeting; deze huidige, tweede Monitor is een eerste vervolgmeting, en in juni 2021 zal nog een tweede vervolgmeting volgen in de derde Monitor Langer Thuis.

Resultaten Monitor Langer Thuis 2020

Het dashboard (pagina 2) toont in één oogopslag de huidige stand van zaken op de 34 geformuleerde indicatoren. Hiervan waren er in de vorige Monitor vier aangemerkt als werk in uitvoering. Daarvan zijn er deze Monitor twee cijfermatig uitgewerkt (nummers 23 en 30). Een derde is door omstandigheden rondom het coronavirus nog niet dermate op streek dat daarover gerapporteerd kan worden (nummer 6). En de vierde (nummer 20; het aantal concrete actieplannen als gevolg van bevindingen van de landelijke aanjager respijt zorg) is uiteindelijk in overleg gewijzigd in de volgende operationalisatie: 'Het aantal gemeenten dat inzet op bewustwording van mantelzorgers als gevolg van bevindingen aanjager respijt zorg'. Op www.monitorlangerthuis.nl worden alle gegevens uit de monitor 2020 gepresenteerd.

Vergelijking resultaten Monitor Langer Thuis 2019-2020

Als we de resultaten van de huidige Monitor Langer Thuis op hoofdlijnen afzetten tegen de resultaten uit de eerste Monitor (figuur 16, bladzijde 53) dan valt in eerste instantie op dat de huidige Monitor 34 indicatoren bevat, tegen 32 in de vorige. Dit heeft deels te maken met de aanbeveling uit de vorige Monitor om de indicatorenset op bepaalde onderdelen uit te breiden. Hoewel indicatoren 10 en 32 nieuw zijn toegevoegd aan de indicatorenset van de Monitor Langer Thuis, werden deze initiatieven al wel ontplooid in het kader van het Programma Langer Thuis.

Verder valt op dat de kerncijfers van een groot deel van de procesindicatoren ten opzichte van vorig jaar een ontwikkeling in de gewenste richting laten zien. Dit geeft aan dat de verschillende ingezette initiatieven, zoals pilots, subsidie-aanvragen, grotendeels verlopen

zoals aanvankelijk gepland. De opbrengsten van deze procesindicatoren laten zich evenwel lastig kwantificeren; dit is meer afhankelijk van de borging van de initiatieven. Bijvoorbeeld óf en hoe initiatieven rondom respijt zorg inbedding kunnen vinden in regulier gemeentelijk beleid.

Een klein aantal procesindicatoren heeft als gevolg van de coronacrisis een aanpassing in de planning ondergaan. Zo is de uitvraag in de regio naar afspraken onder samenwerkende inkoopende partijen (indicator 6) vertraagd, is de uitvraag naar goedlopende regionale coördinatiefuncties tijdelijk verblijf (indicator 9) vertraagd, is een deel van het beschikbare subsidiebedrag van de SET regeling (indicator 10) specifiek beschikbaar gesteld voor E-health toepassingen ter ondersteuning van COVID-19 gerelateerde zorg en ondersteuning, en zijn een aantal meet-ups in het kader van Moeder aan de Lijn (indicator 19) uitgesteld.

De kerncijfers met betrekking tot de uitkomstindicatoren laten zich lastiger interpreteren ten opzichte van de vorige Monitor. De meeste kerncijfers van uitkomstindicatoren van actielijn 2 konden niet geüpdatet worden. De verwachting is dat deze indicatoren wel van nieuwe cijfers kunnen worden voorzien bij het uitkomen van de derde en laatste Monitor Langer Thuis. De uitkomstindicatoren van de overige actielijnen laten een stabiel tot licht – positief – gewijzigd patroon zien.

Integratief beeld

In vergelijking met het integratief beeld van de Monitor Langer Thuis 2019, is het integratief beeld in de Monitor 2020 beduidend meer gevuld. Het integratief beeld zet de lokale initiatieven uit de verschillende actielijnen op de kaart en laat zo de geografische spreiding over Nederland zien van de verschillende initiatieven. Hoewel er in vergelijking met de vorige Monitor meer initiatieven ontplooid zijn, en ook meer verspreid over Nederland, lijken er nog steeds regio's in Nederland te zijn waar verhoudingsgewijs minder lokale initiatieven uit het Programma Langer Thuis worden ontplooid. Deze regio's lijken sterk overeen te komen met de anticipeerregio's en krimpgebieden, zoals de kop van Noord-Holland, Zeeuws-Vlaanderen, Oost-Drenthe en de Achterhoek. Het is van belang dat juist ook in deze regio's ervaring wordt opgedaan met de initiatieven uit het Programma Langer Thuis, omdat deze regio's wellicht extra uitdagingen vereisen, bijvoorbeeld in termen van planning, logistiek, werving en behoud van deelnemers, etc., en er niet van uitgegaan kan worden dat wat werkt in andere regio's ook automatisch in anticipeerregio's of krimpgebieden werkt.

Dashboard

Inleiding

Indicatoren

Overall indicator

Actielijn 1

Ondersteuning en zorg thuis

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 2

Mantelzorgers en vrijwilligers

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 3

Wonen

Uitkomst

Proces

Verhalend

Beschouwing

Bijlage

Opvolging aanbevelingen 2019

In de eerste Monitor Langer Thuis werd aanbevolen om een aantal uitkomstindicatoren aan de indicatorenset toe te voegen dat gebruikt kan worden voor internationale vergelijking, zoals *overall life satisfaction*, *informal care giving*, en *satisfaction with living environment*. De uitdaging waar Nederland voor staat – een vergrijzende bevolking die graag zo lang mogelijk mee wil blijven doen – wordt namelijk ook door andere landen ervaren. Het uitwisselen van kennis en kunde met andere landen op het vlak van ouderenzorg kan leiden tot vernieuwende inzichten. Deze internationale indicatoren zijn in deze Monitor uitgewerkt in de bijlage (vanaf bladzijde 55) aan de hand van Eurostat gegevens. Hoewel deze gegevens niet allemaal even frequent worden verzameld in Europa geeft het voor nu een beeld waar Nederlandse 75-plussers internationaal staan ten opzichte van hun Europese leeftijdsgenoten op de eerder genoemde drie onderwerpen. Daarnaast werd aanbevolen om de indicatorenset van actielijn 3 Wonen uit te breiden met één of meer uitkomst- en procesindicatoren. Daartoe is in deze Monitor één nieuwe indicator toegevoegd (nummer 32; het aantal toegekende subsidie aanvragen Stimuleringsregeling Wonen en Zorg) en is één indicator voor het eerst van data voorzien (nummer 30; het aantal (nieuwe) initiatieven van vernieuwende woon(zorg) vormen voor ouderen, op basis van gegevens uit de Monitor Geclusterd Wonen).

Tenslotte is in de eerste Monitor aanbevolen om de uitwerking van indicator (nummer 4) “*Het percentage 75-plussers dat ondersteuning en zorg naar eigen zeggen goed geregeld krijgt*” aan te passen; de uitwerking van deze indicator gaat over de aan- of afwezigheid van onvervulde ondersteunings- of zorgbehoefte. Als er *geén* onvervulde ondersteunings- of zorgbehoefte is, dan is de aanname dat men de zorg goed geregeld heeft gekregen. Dit zegt echter niets over de moeite of intensiteit van het regelwerk of de zoektocht naar het juiste loket om die zorg geregeld te krijgen. In de huidige Monitor wordt bij deze indicator nu een alternatieve uitwerking van deze indicator voorgesteld in de verdieping, namelijk een bewerking van het antwoord op de vraag *Vindt u het ingewikkeld uw ondersteuning en zorg te regelen?* Het is de bedoeling dat in de derde en laatste Monitor deze voorgestelde uitwerking met geüpdatete gegevens uit [Mijnkwaliteitvanleven.nl](https://mijnkwaliteitvanleven.nl) uitgewerkt kan worden.

Aanbevelingen 2020

De effecten van de coronacrisis op de indicatoren van de Monitor Langer Thuis lijken zich te beperken tot vertraging in de dataverzameling of accentverschuiving bij de uitwerking van enkele procesindicatoren. Welke uitwerking de coronacrisis daadwerkelijk gaat hebben op de kwaliteit van leven en de beleving ervan door thuiswonende 75-plussers is

vooral nog ongewis. Ontegenzeggelijk heeft de coronacrisis gevolgen gehad in termen van niet-geleverde (of anders-geleverde) (mantel-)zorg en ondersteuning. Het is reëel te denken dat dit bij een deel van de doelgroep gezondheidsverlies of een verminderde kwaliteit van leven heeft veroorzaakt. Het is de vraag of deze effecten in de kerncijfers van de uitkomstvariabelen van de volgende Monitor Langer Thuis tot uitdrukking komen. Aanbevolen wordt om in verwante domeinen - i.e. zorg en ondersteuning, mantelzorg, wonen - te zoeken naar gegevens met een meer frequente uitvraag onder de doelgroep, zodat er een completer beeld verkregen kan worden van hoe de beleving van de doelgroep zich heeft ontwikkeld gedurende de coronacrisis.

Het geactualiseerde integratief beeld laat zien dat er een veelheid aan lokale initiatieven is of wordt ontplooid, allemaal onder de paraplu van het Programma Langer Thuis. Deze initiatieven werken voor een deel aan verschillende doelstellingen uit het programma, maar deels ook aan dezelfde. Het zou waardevol zijn om de ervaringen, leerpunten en opbrengsten van de initiatieven die werken aan dezelfde doelstellingen centraal te verzamelen en actieve kennisuitwisseling hierop te bevorderen. Dat kan op verschillende manieren; in de vorm van workshops, symposia of webinars; door projectleiders onderling in verbinding te brengen, door projectleiders met de doelgroep van een ander initiatief te verbinden, of juist door doelgroepen uit diverse initiatieven met elkaar in verbinding te brengen.

Bij publicatie van deze Monitor is het Programma Langer Thuis het laatste jaar van de geplande looptijd ingegaan. De derde en laatste Monitor wordt gepubliceerd rond het einde van het programma, namelijk eind juni 2021. Aanbevolen wordt om ruim voor die tijd samen met de stakeholders van het programma te bedenken of en hoe de opbrengsten van het programma geborgd kunnen worden. Daarbij kunnen de ervaringen uit de voorgaande aanbeveling en de ervaringen vanuit andere programma's met raakvlakken met de doelgroep, zoals Onbeperkt Meedoen, Juiste Zorg op de Juiste Plek, Eén Tegen Eenzaamheid, van grote waarde zijn. De resultaten van de drie Monitors kunnen de discussie daarbij richting geven.

Referenties

RIVM. Monitor Langer Thuis 2019. Juli 2019.

Rijksoverheid. Indeling gemeenten krimpregio's en anticiperregio's per 1 januari 2019. 26-7-2019.

Monitor Langer Thuis

2020

inhoud

Dashboard

Inleiding

Indicatoren

Overall indicator

Actielijn 1

Ondersteuning en zorg thuis

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 2

Mantelzorgers en vrijwilligers

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 3

Wonen

Uitkomst

Proces

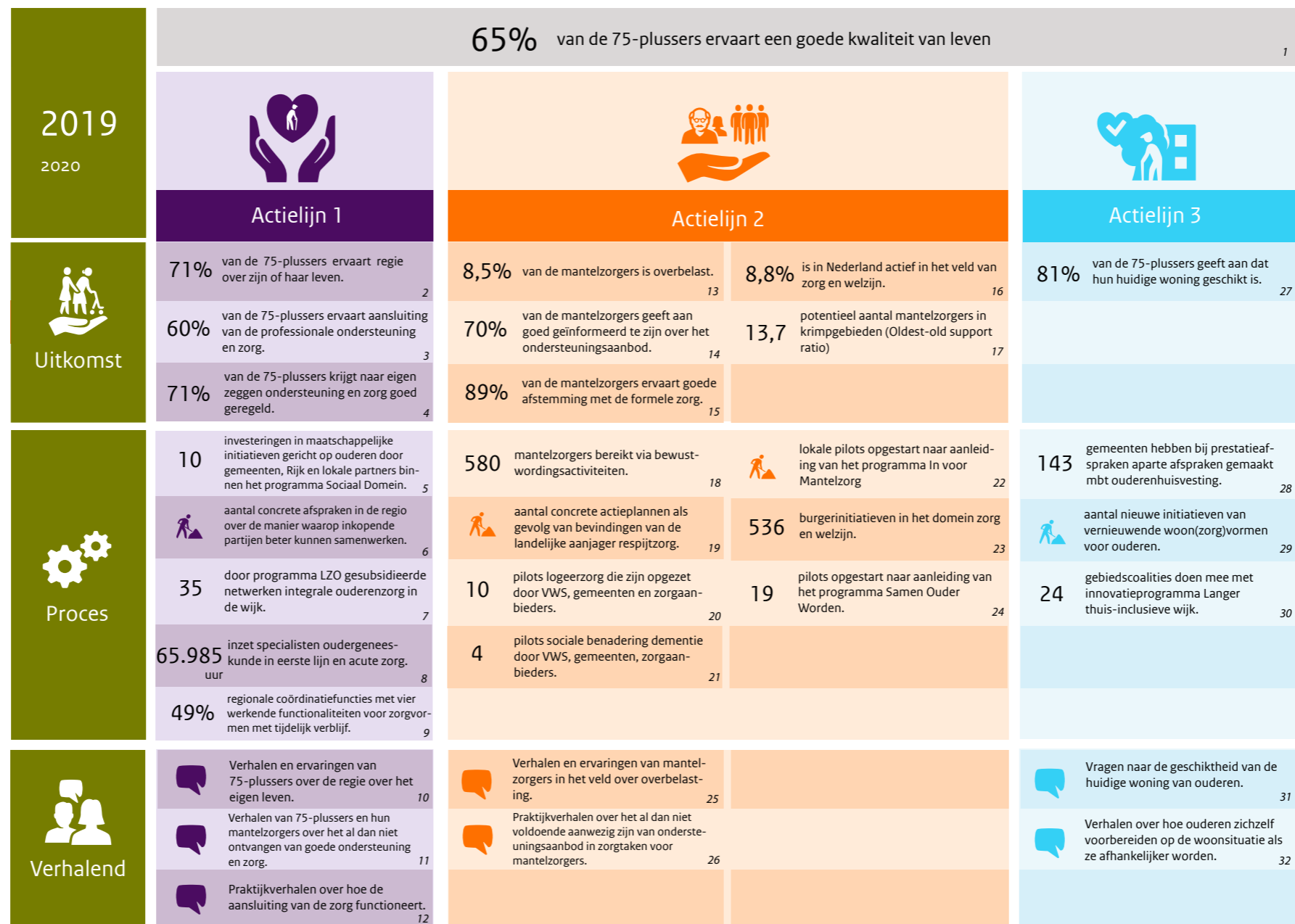

Verhalend

Beschouwing

Bijlage

Figuur 16: Dashboard Monitor Langer Thuis 2019.

Monitor Langer Thuis

2020

inhoud

Dashboard

Inleiding

Indicatoren

Overall indicator

Actielijn 1

Ondersteuning en zorg thuis

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 2

Mantelzorgers en vrijwilligers

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 3

Wonen

Uitkomst

Proces

Verhalend

Beschouwing

Bijlage

Figuur 17: Integratief beeld 2019.

Actielijn 1

- Pilots versterking sociale basis binnen programma Sociaal Domein (10)
- Netwerken integrale ouderenzorg in de wijk (ZonMw) (35)

Actielijn 2

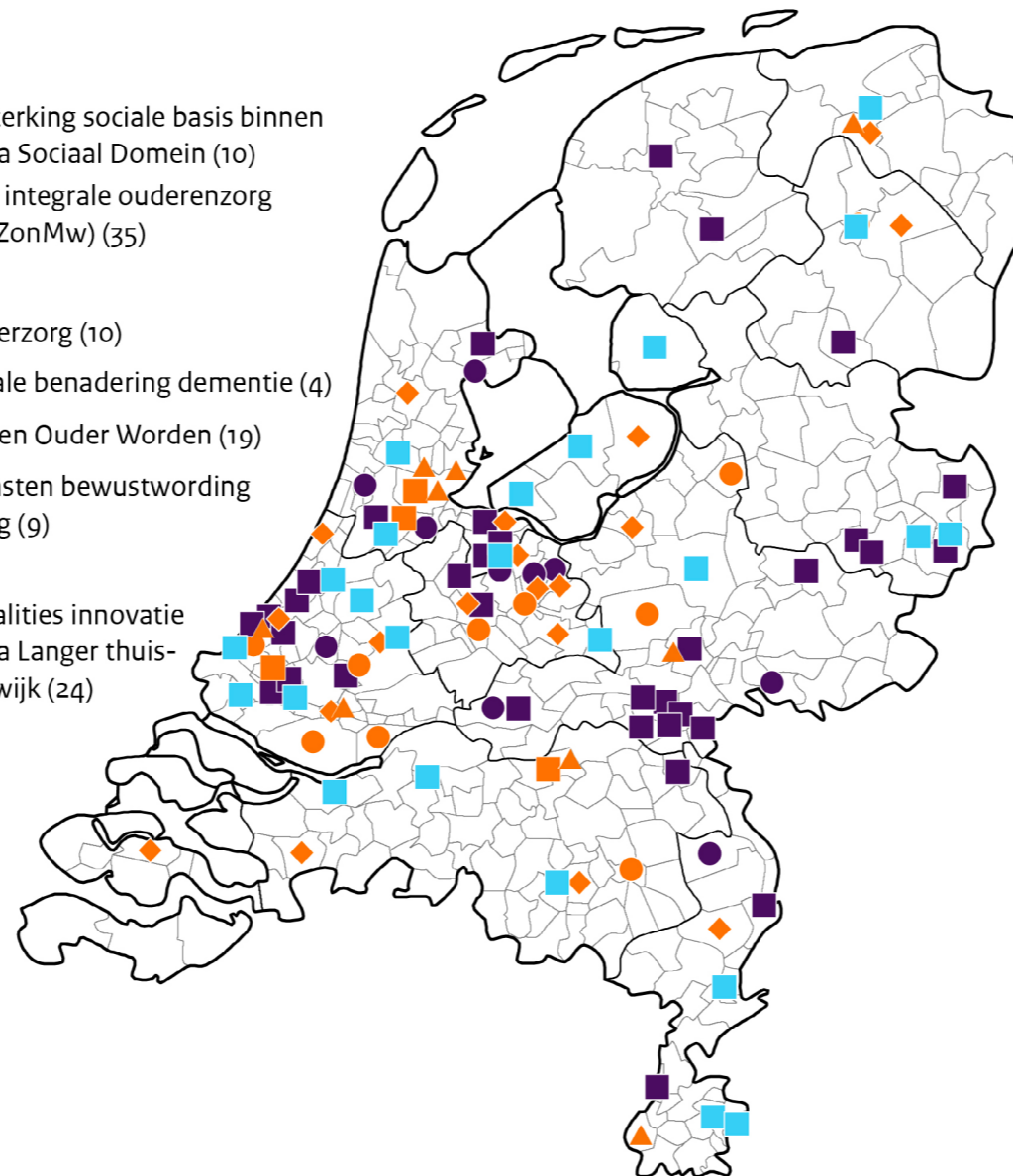
- Pilots logeerszorg (10)
- Pilots sociale benadering dementie (4)
- ◆ Pilots Samen Ouder Worden (19)
- ▲ Bijeenkomsten bewustwording mantelzorg (9)

Actielijn 3

- Gebiedscoalities innovatie programma Langer thuis-inclusieve wijk (24)

— provincies

2020

Dashboard

Inleiding

Indicatoren

Overall indicator

Actielijn 1

Ondersteuning en zorg thuis

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 2

Mantelzorgers en vrijwilligers

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 3

Wonen

Uitkomst

Proces

Verhalend

Beschouwing

Bijlage

Bijlage

De uitdaging waar Nederland voor staat – een vergrijzende bevolking die graag zo lang mogelijk mee wil blijven doen – wordt ook door andere landen ervaren (Štimac Grbić, Allebeck, & Schmitt, 2020). Het uitwisselen van kennis en kunde met andere landen op het vlak van ouderenzorg kan leiden tot vernieuwende inzichten. In de [Monitor Langer Thuis 2019](#) werd daarom aanbevolen om een aantal uitkomstindicatoren aan de indicatorenset toe te voegen dat gebruikt kan worden voor internationale vergelijking, zoals *overall life satisfaction*, *informal care giving*, en *satisfaction with living environment*.

Internationale Indicatoren

In deze bijlage zijn hierna een drietal internationale indicatoren uitgewerkt die een ‘nationale’ tegenhanger hebben; ze hebben een uitwerking in de reguliere indicatorenset. Indicator **1a** ‘Het rapportcijfer van 75-plussers in Europa voor tevredenheid met het leven in Europa’ is gekoppeld aan indicator 1 ‘Het percentage 75-plussers met een goede kwaliteit van leven’. Indicator **18a** ‘Het potentieel aantal mantelzorgers in Europa’ is gekoppeld aan indicator 18 ‘Het potentieel aantal mantelzorgers in krimpgebieden’ en indicator **28a** ‘Het rapportcijfer van 75-plussers in Europa voor tevredenheid met de woning’ is gekoppeld aan indicator 28 ‘Het percentage 75-plussers dat aangeeft dat hun huidige woning geschikt is’.

Deze internationale indicatoren zijn uitgewerkt aan de hand van Eurostat gegevens. De Europese nationale statistische bureaus leveren jaarlijks data aan Eurostat waar op voorhand afspraken zijn gemaakt over vergelijkbaarheid van registratie, vraagstelling, methode van uitvraag, etc.. Hoewel deze gegevens niet allemaal even frequent worden verzameld in Europa, geeft het voor nu een beeld waar Nederlandse 75-plussers internationaal staan ten opzichte van hun Europese leeftijdsgenoten op de eerder genoemde drie onderwerpen. Verschillen tussen landen zijn voor een deel terug te voeren op verschillen in gevoerd beleid en anders ingerichte gezondheid- en welzijnsystemen. Van belang is te volgen of en hoe de positie van Nederland op deze benchmarks zich ontwikkelt. Dit vraagt om een goed onderhouden ‘monitoring framework’. Het RIVM, CBS, Nivel en een aantal andere partijen zetten hier samen met VWS op in.

Referenties

Štimac Grbić D, Allebeck P, Schmitt T. E-collection: Ageing and health. Editorial. *European Journal of Public Health*. Mei 2020.

Eurostat. Ageing Europe - statistics on population developments. October 2019.

RIVM. Monitor Langer Thuis 2019. Juli 2019.

Dashboard

Inleiding

Indicatoren

Overall indicator

Actielijn 1

Ondersteuning en zorg thuis

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 2

Mantelzorgers en vrijwilligers

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 3

Wonen

Uitkomst

Proces

Verhalend

Beschouwing

Bijlage

1a. Het rapportcijfer dat 75-plussers in Europa geven voor tevredenheid met het leven

NL: 7,7

Monitor 2019: nvt

Bron: EU-SILC
Jaar: 2018

Beschrijving

In 2018 gaven Nederlandse 75-plussers de tevredenheid met hun leven het rapportcijfer 7,7 op een schaal van 0 tot 10 (tabel 21). Nederland bevindt zich daarmee bovenin de middenmoot. Gemiddeld geven Europese 75-plussers de tevredenheid met hun leven het rapportcijfer 6,9 (EU-28).

Sinds 2005 voert het CBS het onderzoek 'European Union - Statistics on Income and Living Conditions (EU-SILC)' uit. Jaarlijks bevat de EU-SILC-steekproef circa 10 duizend steekproefpersonen. EU-SILC wordt op basis van een Europese verordening in alle EU-lidstaten uitgevoerd in opdracht van Eurostat. Het voornaamste doel van het onderzoek is het leveren van internationaal vergelijkbare gegevens over inkomen en sociale uitsluiting.

Aansluiting Programma Langer Thuis

Deze indicator geeft een beeld waar Nederlandse 75-plussers internationaal staan ten aanzien van tevredenheid met hun leven. Het past bij de uitwerking van het overall doel van het Programma Langer Thuis: *ouderen kunnen in hun eigen omgeving zelfstandig oud kunnen worden, met een goede kwaliteit van leven.*

Verdieping

In de periode 2013-2018 is het rapportcijfer dat Nederlandse 75-plussers geven voor de tevredenheid met hun leven afgenomen van 7,9 naar 7,7. Slechts zeven andere landen hadden in die periode ook te maken met een afname: Zwitserland, Denemarken, Zweden, Duitsland, Slowakije, Kroatië en Litouwen. Het Europese gemiddelde (EU-28) is in die periode toegenomen van 6,8 naar 6,9.

Tabel 21: Rapportcijfers van Europese 75-plussers voor tevredenheid met het leven, gemeten in 2013 en 2018.

Land	2013	2018	Land	2013	2018
EU-28	6,8	6,9	Tsjechië	6,5	6,7
Zwitserland	8,4	8,3	Spanje	6,4	6,7
Denemarken	8,3	8,1	Cyprus	6,0	6,7
IJsland	8,1		Italië	6,3	6,6
Noorwegen	7,9	8,1	Slovenië	6,4	6,6
Ierland	7,8	8,0	Estland	6,0	6,5
Finland	7,7	7,9	Roemenië	6,1	6,3
Ver. Koninkrijk	7,5	7,9	Letland	6,0	6,1
Zweden	8,1	7,8	Griekenland	5,5	5,9
Nederland	7,9	7,7	Slowakije	6,1	5,9
Oostenrijk	7,6	7,6	Litouwen	6,1	5,8
Luxemburg	7,3	7,5	Portugal	5,6	5,8
België	7,4	7,4	Hongarije	5,6	5,6
Malta	7,0	7,3	Kroatië	6,0	5,3
Polen	6,9	7,3	Turkije	5,5	
Duitsland	7,5	7,2	Servië	4,6	5,0
Frankrijk	6,7	6,8	Bulgarije	3,8	4,1

Referenties

Eurostat. EU-SILC. Mei 2020.

Dashboard

Inleiding

Indicatoren

Overall indicator

Actielijn 1

Ondersteuning en zorg thuis

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 2

Mantelzorgers en vrijwilligers

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 3

Wonen

Uitkomst

Proces

Verhalend

Beschouwing

Bijlage

18a. Het potentieel aantal mantelzorgers in Europa

NL: 14,6

Monitor 2019: nvt

Bron: Eurostat
Jaar: 2019

Beschrijving

In 2019 zijn er in Nederland 14,6 personen van 50-75 jaar beschikbaar voor één 85-plusser. Nederland bevindt zich daarmee in de middenmoot (tabel 22). In héél Europa (EU-28) is deze verhouding in 2019 11,3 personen van 50-75 jaar op één 85-plusser. Deze verhouding tussen 50-75 jarigen en 85 plussers is een veelgebruikte indicator voor het aantal potentiële mantelzorgers. Dit wordt de *oldest-old support ratio (oosr)* genoemd. Deze indicator wordt gebruikt als maat voor hoeveel mensen potentieel in staat zijn informele zorg te bieden aan één 85-plusser. De meeste mantelzorgers zijn tussen de 50 en 75 jaar oud en die mantelzorg nodig hebben zijn veelal 85 jaar of ouder.

Aansluiting Programma Langer Thuis

Deze indicator geeft een beeld waar Nederlandse 50-75-jarigen internationaal staan ten aanzien van het potentieel aanbod aan mantelzorg voor 85-plussers. Het past bij de uitwerking van doelstelling 1 van actielijn 2: *Verbeteren van maatschappelijke bewustwording over mantelzorg.*

Verdieping

In de periode Nederland 2013-2019 is de *oosr* in Nederland afgenomen, net als in de meeste Europese landen, van 15,4 naar 14,6. In heel Europa (EU-28) is de afname van 12,6 naar 11,3. De landen met de laagste *oosr* zijn Frankrijk, Griekenland en Italië; landen met een sterke vergrijzing van de bevolking.

Tabel 22: *Oldest-old-support ratio in Europa in 2013 en 2019.*

Land	2013	2019	Land	2013	2019
EU-28	12,6	11,3	Letland	16,4	12,8
Slowakije	23,3	19,9	Slovenië	16,2	12,8
Servië	26,4	17,9	Litouwen	15,5	12,3
Cyprus	20,5	17,5	Oostenrijk	12,3	12,2
Bulgarije	20,1	16,4	Finland	13,8	12,1
Ierland	17,9	16,2	Duitsland	12,9	12,0
Tsjechië	18,8	16,0	Ver. Koninkrijk	12,1	11,9
Malta	19,5	15,9	Zwitserland	12,2	11,7
Hongarije	17,8	15,2	Estland	15,2	11,5
Roemenië	20,4	15,1	Zweden	10,9	11,4
Kroatië	20,0	14,9	Portugal	12,7	10,6
Denemarken	14,5	14,7	België	11,8	10,5
Polen	18,8	14,6	Spanje	10,6	9,4
Nederland	15,4	14,6	Italië	10,1	9,3
IJsland	14,9	14,6	Griekenland	11,9	9,1
Luxemburg	15,2	14,1	Frankrijk	10,0	9,0

Referenties

Eurostat. Population (demography, migration and projections). Mei 2020.

Dashboard

Inleiding

Indicatoren

Overall indicator

Actielijn 1

Ondersteuning en zorg thuis

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 2

Mantelzorgers en vrijwilligers

Uitkomst

Proces

Verhalend

Actielijn 3

Wonen

Uitkomst

Proces

Verhalend

Beschouwing

Bijlage

28a. Het rapportcijfer dat 75-plussers in Europa geven voor tevredenheid met de woning

NL: 8,4

Monitor 2019: nvt

Bron: EU-SILC
Jaar: 2013

Beschrijving

In 2013 gaven Nederlandse 75-plussers de tevredenheid met hun woning het rapportcijfer 8,4 op een schaal van 0 tot 10 (tabel 23). Nederland bevindt zich daarmee bovenin de middenmoot. Gemiddeld geven Europese 75-plussers de tevredenheid met hun woning het rapportcijfer 7,8 (EU-28).

Sinds 2005 voert het CBS het onderzoek 'European Union - Statistics on Income and Living Conditions (EU-SILC)' uit. Jaarlijks bevat de EU-SILC-steekproef circa 10 duizend steekproefpersonen. EU-SILC wordt op basis van een Europese verordening in alle EU-lidstaten uitgevoerd in opdracht van Eurostat. Het voornaamste doel van het onderzoek is het leveren van internationaal vergelijkbare gegevens over inkomen en sociale uitsluiting.

Aansluiting Programma Langer Thuis

Deze indicator geeft een beeld waar Nederlandse 75-plussers internationaal staan ten aanzien van tevredenheid met hun woning. Het past bij de uitwerking van doelstelling 3 van actielijn 3: *Ertoe bijdragen dat minder mensen in een ongeschikte woning wonen.*

Verdieping

Denemarken, Zwitserland en IJsland voeren de lijst aan met de hoogste tevredenheid met de woning van een negen of hoger. In Servië, Bulgarije en Turkije geven de 75-plussers de laagste rapportcijfers voor de tevredenheid met de woning; zij scoren een zes of lager.

Tabel 23: Rapportcijfer van Europese 75-plussers voor tevredenheid met de woning (Bron: Eurostat).

Land	Cijfer	Land	Cijfer
EU-28	7,8	Slowakije	7,8
Denemarken	9,1	Slovenië	7,7
Zwitserland	9,1	Cyprus	7,6
IJsland	9,0	Polen	7,6
Zweden	8,9	Spanje	7,4
Ierland	8,7	Litouwen	7,4
Ver. Koninkrijk	8,7	Portugal	7,4
Finland	8,6	Estland	7,3
Noorwegen	8,6	Italië	7,2
Luxemburg	8,5	Hongarije	7,1
Oostenrijk	8,5	Roemenië	7,1
Nederland	8,4	Kroatië	6,6
België	8,1	Letland	6,6
Tsjechië	8,1	Griekenland	6,3
Duitsland	8,1	Servië	6,0
Malta	8,0	Bulgarije	5,9
Frankrijk	7,8	Turkije	5,8

Referenties

Eurostat. EU-SILC. Mei 2020.

Dit is een uitgave van:

**Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu**

Postbus 1 | 3720 BA Bilthoven

Nederland

www.rivm.nl

Juli 2020

De zorg voor morgen begint vandaag